

T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN HAKLARI ANABİLİM DALI

DEVLET İLKÖĞRETİM OKULLARINDA
GÖREV YAPMAKTA OLAN ÖĞRETMENLERİN
İNSAN HAKLARINA İLİŞKİN TUTUMLARININ
ÇOK BOYUTLU İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ANADOLU YAKASI ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
BERNA ÖZEN
101128104

Danışman Öğretim Üyesi:
Prof. Dr. Betül ÇOTUKSÖKEN

İstanbul, Mayıs 2012

**T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN HAKLARI ANABİLİM DALI**

**DEVLET İLKÖĞRETİM OKULLARINDA
GÖREV YAPMAKTA OLAN ÖĞRETMENLERİN
İNSAN HAKLARINA İLİŞKİN TUTUMLARININ
ÇOK BOYUTLU İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ANADOLU YAKASI ÖRNEĞİ)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BERNA ÖZEN
101128104**

**Danışman Öğretim Üyesi:
Prof. Dr. Betül ÇOTUKSÖKEN**

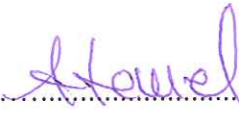
İstanbul, Mayıs 2012

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

05.06.2012 tarihinde tezinin savunmasını yapan Berna ÖZEN'e ait "Devlet İlköğretim Okullarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin İnsan Haklarına İlişkin Tutumlarının Çok Boyutlu İncelenmesi (İstanbul İli Anadolu Yakası Örneği)" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Anabilim Dalı İnsan Hakları Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Oy Çokluğuyla** Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. İoanna KUÇURADI
(Başkan)

Prof. Dr. Betül ÇOTUKSÖKEN
(Üye)
(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Ali TEMEL
(Üye)

ÖNSÖZ

Gerek bu çalışmamda gerekse hayat boyu gerçekleştirmeye gayret ettiğim tüm girişimlerimde koşulsuz şartsız sevgisiyle yanımda olan kanatsız kraliçe melek anneme, ruh eşim ve mutluluk kaynağım biricik kızım Ayça Maya'ya, kardeşim Dicle Çamak'a, ailemize entelektüel ve hümanistik düşünme becerilerini nakış işler gibi işleyen rahmetli anneanneme, onun dünyada bıraktığı diğer annelerim Asuman Taş, Gülseren Boğan, Gülnur Taş, Fatma Taş ve babam öldükten sonra bana babalık yapan Ali Taş'a..

Zamansız bir şekilde kaybettiğim yaşam rehberim ablam Ezgi Özen'e ve babalığın kitabını yazmış adam Hakkı Yılmaz Özen'e..

İstatistikten korkmamayı ve insan öğretmen olmayı öğreten Dr. Mustafa OTRAR'a..

Ve son olarak Prof. Dr. Ioanna Kuçuradi, Prof. Dr. Betül Çotuksöken, Prof. Dr. Oktay Uygun'a en derin sevgi ve saygılarımı sunarım.

BERNA ÖZEN

ÖZET

Bu araştırmada, İstanbul İli Anadolu Yakası'ndaki devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin İnsan Haklarına ilişkin tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla, Aras (2000) tarafından geliştirilen ve 3 alt bölümden oluşan insan haklarına yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İstanbul İli Anadolu Yakası'nda bulunan devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmuştur. Araştırma örneklemi ise İstanbul ili Anadolu Yakası'ndaki toplam 300 ilköğretim öğretmeninden oluşmuştur. Bu evren içinden 13 ilçeden, seçkisiz olarak 6 ilçe seçilmiştir. Maltepe ilçesinden 50, Üsküdar ilçesinden 50, Kadıköy ilçesinden 50, Ümraniye ilçesinden 50, Kartal ilçesinden 50 ve Pendik ilçesinden 50 öğretmen örneklem grubunu oluşturmuştur.

Araştırma sonucundan başta beklenenin aksine devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, branş, eğitim durumu, mesleki kıdem ve medeni duruma göre değişmediği tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin algılanan puanları ortalamalarının bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bunun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi sonucunda Kadıköy'de görev yapan öğretmenlerin insan haklarına yönelik tutum puanları, Ümraniye'de görev yapan öğretmenlerin insan haklarına yönelik tutum puanlarından düşük bulunmuştur.

İnsani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum ile insanlığın ortak mirasına yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 50,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum puanı arttıkça insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanı da artmaktadır.

Etik değerlere yönelik tutum ile insanlığın ortak mirasına yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 14,6 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre etik değerlere yönelik tutum puanı arttıkça insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanı da artmaktadır.

İnsan haklarına yönelik tutum ile insanlığın ortak mirasına yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 70,3 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre insan haklarına yönelik tutum puanı arttıkça insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanı da artmaktadır.

Etik değerlere yönelik tutum ile insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi

sonucunda, puanlar arasında % 67,9 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur Buna göre etik değerlere yönelik tutum puanı arttıkça insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum puanı da artmaktadır.

İnsan haklarına yönelik tutum ile insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 93,1 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre insan haklarına yönelik tutum puanı arttıkça insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum puanı da artmaktadır.

İnsan haklarına yönelik tutum ile etik değerlere yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 74,0 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre insan haklarına yönelik tutum puanı arttıkça etik değerlere yönelik tutum puanı da artmaktadır.

Anahtar Sözcükler: İnsan Hakları, Tutum, İnsan Hakları Eğitimi

ABSTRACT

The aim of this research is to determine multidimensionally the attitudes of teachers that work at the public primary schools of Istanbul's Anatolian side in terms of human rights.

For this research, a survey which consisted of three parts have been utilized (Aras, 2000). The population of the research consisted of the teachers working at the public primary schools of Istanbul's Anatolian side. Sample, on the other side, consisted a total of three hundred teachers who work at the Istanbul's Anatolian side. Out of 13 districts in this population, six districts were selected randomly. 50 teachers from Maltepe district, 50 teachers from Üsküdar district, 50 teachers from Kadıköy district, 50 teachers from Ümraniye district, 50 teachers from Kartal district and 50 teachers from Pendik district constituted the sample of the research.

At the end of the study; it was found that the attitudes of teachers in terms of human rights didn't change according to age, sex, education, marital status, years of experience and branch.

In order to find out if the average perceived scores of teachers are significantly different among the six educational district, one way ANOVA technique used. The difference between the groups found to be significant. Following this, complementary post-hoc analyses have been carried out in order to find the reasons of this difference between the groups. Attitude scores of the teachers working at the Kadıköy district were found to be lower then the attitude scores of teachers working at the Ümraniye district.

In order to find out the relationship between the attitudes in terms of humanitarian values, human rights and the attitudes in terms of people's common legacy, a correlational analysis was carried out. As a result, a positive and significant relationship at the level of % 50,1 obtained. Thus, as the attitude score of human rights idea increases, the attitude score of people's common legacy increases as well

In order to find out the relationship between the attitudes in terms of ethical values and the attitudes in terms of people's common legacy, a correlational analysis was carried out. As a result, a positive and significant relationship at the level of % 14,6 obtained. Thus, as the attitude score of ethical values increases, the attitude score of people's common legacy increases as well

In order to find out the relationship between the attitudes in terms of human rights and the attitudes in terms of people's common legacy , a correlational analysis was carried out. As a result, a positive and significant relationship at the level of % 70,3 obtained. Thus, as the attitude score of human rights increases, the attitude score of people's common legacy increases as well

In order to find out the relationship between the attitudes in terms of human rights, humanitarian values and the attitudes in terms of human rights idea, a correlational analysis was carried out. As a result, a positive and significant relationship at the

level of % 93,1 obtained. Thus, as the attitude score of human rights increases, the attitude score of human rights and humanitarian values increases as well.

In order to find out the relationship between the attitudes in terms of human rights and ethical values, a correlational analysis was carried out. As a result, a positive and significant relationship at the level of % 74,0 obtained. Thus, as the attitude score of human rights increases, the attitude score of ethical values increases as well.

Key Words: Human Rights, Attitude, Human Rights Education

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. İnsan Hakları Kavramı.....	2
1.2. İnsan Haklarının Felsefi ve Toplumsal Temelleri.....	6
1.3. İnsan Hakları Eğitimi ve Önemi.....	8
1.4. İnsan Hakları Eğitiminin Türk Milli Eğitim Mevzuatı ve Yönetmeliklerdeki Yeri.....	15
1.5. İnsan Hakları Eğitiminde Öğretmen Tutumları.....	17
1.6. Problem Cümlesi	19
1.7. Amaç.....	20
1.8. Alt Amaçlar.....	20
1.9. Araştırmanın Önemi.....	21
1.10. Sayıltı.....	21
1.11. Sınırlılıklar.....	22
1.12. Tanımlar.....	22
2.YÖNTEM.....	24
2.1. Araştırma Modeli.....	24
2.2. Veri Toplama Aracı.....	24
2.3. Evren ve Örneklem.....	25
2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	26

3. BULGULAR

3.1. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular....	27
3.2. Ölçeklere Ait Alt Boyutların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	29
3.3. Ölçeğin Boyutlarını Oluşturan Soruların Ortalamaları.....	29
3.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Demografik Özelliklere Göre Farklılaşması.....	33
3.4.1. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması.....	34
3.4.2. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Yaş Durumu Değişkenine Göre Farklılaşması.....	34
3.4.3. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşması.....	35
3.4.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Eğitim Değişkenine Göre Farklılaşması.....	35
3.4.5. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşması.....	37
3.4.6. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşması.....	38

3.4.7. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	39
3.4.8. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	40
3.4.9. Etik Değerlere Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	40
3.4.10. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	40
3.5. Ölçeği Oluşturan Boyutların Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi.....	41
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
KAYNAKLAR.....	47
EKLER.....	51
EK 1. Demografik Soru Formu.....	52
EK 2. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği.....	55
EK 3. Ölçek Uygulama İzni.....	58
ÖZGEÇMİŞ.....	61

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.2.1. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeğinin Güvenilirlik Analizleri.....	23
Tablo 3.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	25
Tablo 3.1.2. Öğretmenlerin Yaş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	25
Tablo 3.1.3. Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	25
Tablo 3.1.4. Öğretmenlerin Eğitim Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	26
Tablo 3.1.5. Öğretmenlerin Kıdem Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	26
Tablo 3.1.6. Öğretmenlerin Branş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	26
Tablo 3.2.1. Ölçeklere Ait Alt Boyutların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	27
Tablo 3.3.1. “İnsanlığın ortak mirasına yönelik tutum” Alt Boyutunu Oluşturan Maddelere Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	27

Tablo 3.3.2. “ <i>İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum</i> ” Alt Boyutunu Oluşturan Maddelere Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	28
Tablo 3.3.3. “ <i>Etik değerlere yönelik tutum</i> ” Alt Boyutunu Oluşturan Maddelere Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	30
Tablo 3.4.1.1. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	31
Tablo 3.4.1.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	31
Tablo 3.4.1.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	31
Tablo 3.4.1.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	32
Tablo 3.4.2.1. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	32

Tablo 3.4.2.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	33
Tablo 3.4.2.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	33
Tablo 3.4.2.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	33
Tablo 3.4.3.1. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Puanlarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	34
Tablo 3.4.3.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Puanlarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	34
Tablo 3.4.3.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Puanlarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	35
Tablo 3.4.3.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Puanlarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	35

Tablo 3.4.4.1. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	35
Tablo 3.4.4.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	36
Tablo 3.4.4.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	36
Tablo 3.4.4.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	37
Tablo 3.4.5.1. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	37
Tablo 3.4.5.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	37
Tablo 3.4.5.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	38

Tablo 3.4.5.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	38
Tablo 3.4.6.1. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Puanlarının Branş Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	39
Tablo 3.4.6.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Puanlarının Branş Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	39
Tablo 3.4.6.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Puanlarının Branş Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	39
Tablo 3.4.6.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Puanlarının Branş Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri.....	41
Tablo 3.4.8. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	41
Tablo 3.4.9. Etik Değerlere Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	42

Tablo 3.4.10. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....42

Tablo 3.5.1. Ölçeği Oluşturan Boyutların Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi.....44

BÖLÜM I

GİRİŞ

Tüm dünyada meydana gelen hızlı değişimler, beraberinde, insan hakları ve insan hakları eğitimi ile ilgili konuların hararetle tartışılmasını getirmekte ve her geçen gün değişik araştırma konularının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda “eğitim” ve “eğiticiler” hiç değişmeyen tartışma konularının başlarında yer almaktadır. Çok küçük yaşlardan itibaren çocuklarda insan hakları bilincinin geliştirilmesi genel uzlaşma noktasını oluşturmaktadır. Uzlaşılamayan nokta ise, bu eğitimi kimlerin, nerede, hangi araçları kullanarak ve nasıl vereceğidir. Türkiye örneğinde ve daha birçok ülkede de bu eğitimin okul öncesi ve ilköğretim yıllarında, eğiticiler tarafından okul ortamında verilebileceği fikri yaygın bir biçimde kabul görmektedir. İşte bu noktada, insan hakları kavramlarından haberdar, bu eğitimi verebilecek donanımda ve konuyu içselleştirmiş eğitimcilerin varlığı önem kazanmaktadır.

Türkiye’de eğitim hakkı kapsamında ilköğretim çağında olan tüm çocukların parasız ve zorunlu eğitim alma hakları vardır. Her Türk vatandaşının sahip olduğu bu hakkın en iyi korunabildiği yer devlet ilköğretim okullarıdır. Ülke çapında milyonlarca ilköğretim çocuğunun bu okullara devam ettiği dikkate alınırca, özellikle nitelikli bir insan hakları eğitiminin bu kitlede ne gibi değişimlere yol açabileceği açıkça ortadadır.

Araştırmanın bundan sonraki kısmında, insan hakları eğitimi ve bu konuda öğretmen tutumları ile ilgili alanyazın taramasından elde edilen önemli bölümler paylaşılacak ve daha sonra da araştırma problemi, alt problemler, sayıltı ve sınırlılıklar gibi bölümlere yer verilecektir.

İNSAN HAKLARI KAVRAMI

İnsan hakları kavramının temeline insan olduğuna göre, önce bu kavrama açıklık getirilmesi gerekmektedir. İnsan yarattığı çevre ve sahip olduğu özellikle diğer canlılardan keskin bir şekilde ayrılmaktadır. Bu noktada konuyla ilgili bazı düşünürlerin yazılarından alıntıları incelemek faydalı olacaktır.

İnsan; bilen, yapıp-eden, değerlerin sesini duyan, tavır takınan, önceden gören ve önceden belirleyen, isteyen, özgür hareketleri olan, tarihsel olan, ideleştiren, kendisini bir şeye veren, seven, çalışan, eğiten ve eğitilen, devlet kuran, inanan, sanat ve tekniğin yaratıcısı olan, konuşan, biyo-psişik bir yapıya sahip olan bir varlıktır (Mengüşoğlu, 1988, s.13).

Böyle bir yapıda olan insanın oluşturduğu her kavram gibi insan hakları kavramı da düşünenin, insanın belli bir dışdünya durumunu, tekil olanı, yaşananı, olup biteni, ne türden olursa olsun, nesneye ilişkin olanı, kısaca belli bir dünya durumunu çerçeveleyen düşünsel bir varolandır. Her kavram gibi insan hakları kavramı da insanın belli bir durumunu, çoğunlukla belli bir insanlık durumunu anlamasına, anlamlandırmasına yardımcı olur ve bu çerçevede bilginin çoğalmasını sağlar. Ayrıca yine her kavram gibi insan hakları kavramı da birbirinden çok farklı

niteliklerde ortaya çıkan, şu ya da bu şekilde temellendirilmiş birtakım amaçları olan eğitim ortamları aracılığıyla edinilmiş, öğrenilmiş bir kavramdır (Çotuksöken, 2010, s.23).

İnsan ile ilgili belirlemeler yapıldıktan sonra, insan hakları kavramı ele alınmalıdır. Bu kavramın nereden kaynaklandığı, tarihçesi ve gelişimi ile ilgili bir çok kaynak bulunmaktadır. Aşağıda alıntılanan bazı kaynaklar bu konuda aydınlatıcı olabilir.

İnsan hakları kavramının nereden kaynaklandığı konusunda da birtakım belirlemeler yapılmaktadır. İnsan hakları, insanın salt insan olması nedeniyle öznesi olduğu, onun tüm yönleri ile kişiliğini ve değerini korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan evrensel ilke ve kurallar bütünüdür. İnsan hakları bu anlamıyla, tarihsel ve düşünsel olarak doğal hukuk anlayışından kaynaklanmıştır (Kaboğlu, 1999, s.11).

İnsan hakları kavramı ve bu kavramı temel alan belgeler bir bakıma var olan gerçek şartların ötesini gösterir; insanların nasıl bir durumda bulduklarından çok, onların nasıl yaşayabilecekleri ile ilgilidir. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi çoğu ülkede hayatın fiilen nasıl olduğu hakkında pek bir şey söylemez; daha ziyade, onurlu bir hayatın, bir insan için değerli bir hayatın şartlarını gösterir ve bu gerekleri, bütün sonuçlarıyla birlikte haklar biçiminde açıklar (Donnelly, 1995, s.29).

Duman'a (2001, s.100) göre ise insan hakları; bütün insanların dil, din, ırk, cinsiyet, ekonomik ve sosyal konum vb. durumları nedeniyle hiçbir ayırım gözetilmeksizin yalnızca insan olmalarından dolayı, insanlık onurunun gereği olarak insanların sahip oldukları hakların tümünü kapsamaktadır.

İnsanların bilinç düzeyi geliştikçe insan hakları konusundaki gelişim süreci de etkilenmiştir. Buna rağmen insanlar genellikle günlük yaşamlarında kullandıkları hakların farkında değillerdir. Ancak, herhangi bir engellemeyle karşılaşması durumunda, insan haklarına duyulan gereksinim daha belirgin bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, insan hakları konusu, insan haklarının yeterli düzeyde bulunduğu ortamlardan çok, bulunmadığı ortamlarda tartışılmaktadır (Kıncal, 2004, s.33)

Tüm bu kavram belirleme çalışmalarında göze batan ortak nokta, insan haklarının sadece insan olmak sebebiyle sahip olduğumuz doğal haklar olduğu gerçeğidir. Yani dil, din, ırk, yaş ya da yaşanan topluma göre değişiklik göstermemesi gereken bir kavramdır aslında. Günümüzde insan hakları ile ilgili her topluma ve her kültüre göre ciddi farklılıklar görülmesi ise irdelenmesi gereken bir konudur.

İnsan hakları, hiçbir ayırım gözetmeksizin bütün insanların yalnızca insan olmalarından dolayı, insanlık onurunun gereği olarak sahip olmaları gereken hakların tümüdür. Nitelik yönüyle bu haklar dokunulamaz, vazgeçilemez ve kişiliğe bağlı haklardır. Devlet ya da başka bir güç tarafından keyfi olarak sınırlanıp ortadan kaldırılamayacağı gibi bireylerin kendileri de bunları başkalarına devredemez veya onlardan vazgeçemez (Yeşil, 2002, s.25).

Bu konuda eser vermiş bazı yazarlar ise insan hakları kavramını doğrudan adalaet kavramı ile ilişkilendirmektedir. Aslında bu kavram sosyal bilimlerin bir çok alanı ile ilişkilendirilebilecek, hepsinden yararlanılarak incelenmesi gereken bir kavramdır.

İnsan hakları ve adalet kavramları ortaktır. Her ikisi de ahlak temeline dayanır. Günümüzde hukukta ahlaka dönüş akımı güçlenmiştir. Bu yüzden bu kavramlar gözden geçirilmektedir. Kısaca “adalet aramak ve istemek” insan haklarından biridir. İnsan hakları adalet içinde gerçekleşir. Birleşmiş Milletler Şartı’nın ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi’nin başlangıç kısımlarında insan haklarının dünyada barış ve adaletin temeli olduğu belirtilmiştir (Akıllıoğlu, 2001, s.49).

Uygun (2000, s.16) ise insan haklarını, devlet tarafından güvence altına alınsın ya da alınmasın, belirli bir tarihsel aşamada, onurlu bir yaşam sürdürmek için insanların sahip olması gerektiği düşünölen tüm hakları ifade eden, asıl vurgunun insan olduğu, bir kimsenin başka hiçbir özelliğine bakmaksızın, sırf insan olması nedeniyle sahip olması gereken haklar olarak tanımlamaktadır

İnsan hakları, bireylerin salt insan olmakla kazandıkları haklardır. İnsanların; sömürü, baskı, kıyım ve her türlü doğal güç karşısında insan olarak taşıdıkları değerin korunması istemine dayanır. Bugün insan hakları terimi, bütün insanlara tanınması gereken ideal hakların tümünü ifade etmektedir (Kepenekçi, 2000, s.1).

İnsan hakları kavramının uluslar arası bazda gelişmi göz önüne alındığında; birinci, ikinci ve üçüncü kuşak olarak bir tasnif dikkati çekmektedir. Oysa günümüzde çevre ve doğa hakları diye yeni bir grup haktan da bahis geçmektedir. Öyle görünüyorki, bu haklar kategorisinde zaman geçtikçe artışlar gözlenebilir.

İnsan hakları kavramının günümüzde fazlasıyla konuşulması ve gün geçtikçe insan haklarına yeni hakların eklenmesi, bizi insan hakları kavramının açıklığa kavuşturulması gerektiği sonucuna götürmektedir. Çünkü “insan hakları kavramlarının içeriğini bilgisel olarak belirlemek felsefenin işidir. İnsan haklarının felsefi kavramlaştırılması yapılmadan ya da kavramları açıklığa kavuşturulmadan iş görüldüğü zaman, onlara ilişkin yaygın anlayışlar- kimisi uygun, kimisi uygunsuz anlayışlar- yapılanı edileni belirliyor” (Kuçuradi, 2007, s.114).

İNSAN HAKLARININ FELSEFİ VE TOPLUMSAL TEMELLERİ

İnsan hakları ile ilgili bir araştırma yapılacağı zaman, öncelikle felsefi ama sonra toplumsal temelleri üzerine de kafa yorulmalıdır. Bu kavramın genellikle ilişkilendirildiği hukuk alanı dışında, etik konular itibarıyla felsefe ile ciddi bir bağı bulunmaktadır. Özellikle okullarda verilecek eğitimlerde bu ilişkinin altının özülmesi veya el ele yürümesinin sağlanması önemli gözüküyor.

İnsan hakları ile ilgili ilk düşüncelerin eski Yunan ve Roma’da gündeme geldiği ve o dönemin düşünürlerince ele alındığı görülmektedir. İnsanı her şeyin ölçüsü alan felsefenin gelişmesine karşın, devlet ve toplum düzeni bunun dışında gelişmekte; kölelik yaygınlaşırken, felsefe insanın hak ve özgürlük arayışlarına kapı aralamaktaydı. İlk dönemlerde bireyin devletten belirli isteklerini düzenli bir yapıya bağlayan hukuk sistemleri kurulamamıştır. Hak hemen hemen tamamıyla yöneticilerin elindedir. Kişiler lehine hak ve özgürlükler söz konusu değildir. Buna karşın, devlet düzeninin baskıcı yönetimine karşın düşünce dünyasında doğal haklar

görüşü gelişmiş ve insanların doğuştan bazı temel hak ve özgürlükleri bulunduğu ve bunların hiçbir şekilde devredilemeyeceği savunulmuştur (Çeçen, 2000, s.33-35)

İnsanın sosyal bir varlık olması, toplumsal öğelerin önemini ortaya koyuyor. Öyleyse toplumsal dinamikler ve insan hakları arasındaki ilişki, felsefi boyuttan sonra ikinci inceleme alanı olmalıdır.

İnsanı bireysel bir örnek olarak belirlemek isteyen tanımlar her zaman başarısız olmuştur. Çünkü tek başına yaşayan bir hayvanın, kendi türünün bütün özsel niteliklerini taşımasına karşın, tek başına yaşayan bir insan insansal niteliklerinden söz edilirken genellikle düşünülen niteliklerden hiçbirini taşımaz. Demek ki insanı, birey olarak değil, bir toplumun üyesi olarak belirlemek ve bunun için de toplumun tanımından yola çıkmak gerekiyor (Hacıkadıroğlu, 2000, s.86).

Toplum, insanların yalnız bir arada bulunmalarından ibaret bir yığın değildir. Bireyleri bir arada tutan çeşitli değerler vardır. Bu değerler, insanların bir arada yaşamalarını sağlayan, onlara maddi ve manevi yönden rahat ve mutlu bir hayat sürmelerini hedef alan kurallardan ibarettir. Bu kurallar hukuk, politika, ahlak, din ve ekonomi alanlarında kendilerini gösterirler. Dolayısıyla, insanın mutluluğu, içinde yaşadığı topluma bağlıdır. Eğer bir toplum sağlıklı ise, bireylere daha rahat ve mutlu yaşam olanağı sağlar. Toplumlara sağlıklı kılan ise, o toplumda geçerli olan kültürdür (Öner, 1995, s.21).

İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ VE ÖNEMİ

İnsan kişiliğinin oluştuğu temel yıllar okul öncesi dönem ve ilköğretim yıllarıdır. Bu dönemde örgün eğitimde olan çocukların felsefi temelli insan hakları eğitimi büyük önem kazanmaktadır. Çocukların insan hakları ile ilk karşılaşmaları, eğitimcilerin konuyu nasıl aktardıklarına bağlıdır. Eğitimcilerin uygun yaklaşımları ve konuyu içselleştirmiş olmaları ilk koşul olmalıdır. İşte bu bağlamda, eğitimcilerin eğitimi konusu ortaya çıkmaktadır.

İnsan hakları eğitimi okulun temel ilkeleri arasındadır. Ancak bu eğitim okul ile birlikte aileye, medyaya ve bütün toplumsal aktörlere de aittir. Bu aktörlerden bir tanesi dahi okullarda yürütülecek insan hakları eğitimi ve öğretimi konusunda kendini sorumlu hissetmez ve dolayısıyla sorumluluğunu gerçekleştirmezse tehlike var demektir ve bu bir paradokstur (UNESCO, 1995, s.18).

Türk'e göre (1998, s.162), her anayasa hükmünün, her yasa hükmünün uygulanması, nihayetinde insanlarca yerine getirilebilecek bir görevdir. Bu nedenle, bütün anayasa hükümlerinin insan hakları ile ilgili uluslar arası beyannamelerin ve antlaşmaların insanlara tanıdığı hakların tam olarak gerçekleşebilmesi ve uygulanabilmesi, insanların davranış biçimlerine ve eylemlerine bağlıdır. O bakımdan, insanların, insan haklarına saygıyı özümsemiş, yalnızca kendi haklarını savunan değil, aynı zamanda başkalarının da haklarının kullanılmasına olanak veren, ona yardımcı olan davranış biçimleri içerisinde olmaları gerekir. Bu da ancak eğitimle gerçekleşebilir.

İnsanların açık bir toplumda sorumluluk sahibi vatandaşlar olabilmeleri için onları yasalar karşısındaki hakları konusunda eğitmek gerekir. İnsan haklarına değer veren,

hukuk kurallarına saygılı, yaygın katılımı teşvik eden ve güvenilir bir yönetim sistemine sahip olan açık toplumlar, sürdürülebilir ekonomik gelişim için daha iyi ve daha geliştirici ortam sağlarlar. Bu nedenlerden ötürü insan hakları eğitiminin etkili bir şekilde verilmesi çok önemlidir (Claude et al., 2006, s.15).

Ulusal ve uluslar arası yasalar, antlaşmalar, altına imza konulan bildirimler ve sözleşmeler dikkate alındığında, insan hakları eğitiminin devlet açısından bir zorunluluk, vatandaş için ise hem hak hem de sorumluluk olduğu görülür (Arslan, 2005, s.20).

Varış (1994), eğitim programını, bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda, öğretim programlarını, kol etkinliklerini, özel günlerin kutlanmasını, rehberlik hizmetlerini, sağlık etkinliklerini, gezileri, yetiştirme kurslarını, sanatsal ve kültürel çalışmalarını ve benzeri etkinlikleri de eğitim programı kapsamına almaktadır.

İnsan hakları alanında “antropoloji” kavramını yaratan Prof. Dr. Betül Çotuksöken , ontolojik temelli antropolojiye dikakt çekiyor ve gelecekte bu alanda yapılacak çalışmaların önem kazanacağını belirtiyor.

İnsan haklarına dayalı, temelini buradan alan bir toplum olabilmek için; eğitim fakat felsefi bir eğitim şarttır. Bu eğitim antropolojiye dayalı bir eğitim olmalıdır hatta olmak zorundadır. “insan kaynaklı ve insana ilişkin olmayan; onu kimi güçlerin salt aracı ortamı olarak gören, insanı öncelemeyen bir eğitimde ne insan hakları

kavramına ne de bu kavramla birlikte giden kavramlara yer vardır. Yasa koyucunun antropolojik nitelikli ve antropolojiye ilişkin bir eğitimden geçmemesi, “insan nedir?” konusunda bir bilinci, bilgisi olmadığı durumda, yasa uygulayıcının durumu iyice zorlaşmaktadır. Bilinçli yasa uygulayıcısı daha baştan sıkıntılı bir duruma düşmüş demektir” (Çotuksöken, 2002, s.227).

Birleşmiş Milletler örgütünün insan hakları ile ilgili yoğun ve uzun süreli uğraşları, yapılanmaları ve onlarca uluslar arası antlaşmalara rağmen her toplumun kendine göre uygulamalar içinde olması ve bu uygulamalarda kültürel normların belirleyici olması insan hakları ile ilgili alınabilecek yolları tıkamaktadır.

1990’lı yıllarda daha yoğun bir biçimde dünya gündemine giren “insan hakları eğitimi” kavramı 1994 ve 1997 yıllarında kabul edilen İnsan Hakları Eğitimi Birleşmiş Milletler On Yılı Eylem Plan’ında ve İnsan Hakları Eğitimi Ulusal Planları Hazırlama Yönergesi’nde şöyle tanımlanmaktadır: “İnsan hakları eğitimi, bilgi, yetenek, anlayış ve davranışlardan oluşan evrensel bir insan hakları kültürü aşılıp yerleştirmeyi amaçlayan bilgilendirme ve eğitim etkinliklerinin tümüdür” (Gülmez, 2000, s.318).

Eğitimin birey açısından bir hak olmasının nedeni, onun toplumsal katkısından çok, bireye sağlamış olduğu yararlarıdır. Eğitim hakkının kullanımında iki önemli nokta vardır. Bunlardan ilki, bütün toplumsal kesimlerce finanse edilen eğitim hizmetlerinden, kimlerin daha çok yararlanabildiğine ilişkindir. Bu eğitim hakkının kullanılmasında eşitlik sorunu ortaya çıkmaktadır. İkincisi ise, bu yararın ölçüsüne

yani aldığı eğitimin kişiye ne kadar yaradığına ilişkindir ve eğitimde kaliteye vurgu yapmaktadır (Uluğ, 2000, s.430).

Eğitilmiş bir toplumun geleceğe güvenle bakacağı kaçınılmazdır. Her konuda eğitim, bilginin, yeteneğin ve deneyimlerin gelişimini sağlayacaktır. İlköğretimde verilen temel eğitim, bilgi ile birlikte öğrencilerin davranışlarını etkilemektedir. Okul öncesi eğitimin öneminin arttığı günümüzde, bunun ilköğretim ile pekiştirilmesi toplumun ileri gitmesinde rol oynayacaktır. İnsana, insan olmasından dolayı değer vermek ilköğretim aşamasında, sosyalleşme ile birlikte ortaya çıkmaktadır. İlköğretim, insan ilişkilerinin gelişmesinde temel bir süreci oluşturmaktadır. Uzlaşmacı, hoşgörülü, eşitlikçi ve barışçı gençlerin yetiştirilebilmesi için “insan hakları” ile ilgili kavramların ilköğretim sırasında benimsetilmesi gerekmektedir. Toplumsal uzlaşma, karşılıklı sevgi ve saygı için özellikle ilköğretimde “insan hakları eğitiminin” yoğun bir biçimde öğrencilere verilmesi önem taşımaktadır (Üste, 2007, s.296).

Tertemiz’e göre (Akt. Piyade, 2000) Türk eğitim sistemi birçok açıdan özellikle son 20 yılda çok esaslı değişimler geçirmiştir. Kavramlar, yaklaşımlar ve zihniyet, K+8’in yeni yapılanması ile birlikte ilkokul ve ortaokul eğitiminin birleştirilmesi, ilköğretim olarak adlandırılması ile birlikte tekrar gözden geçirilmeye başlanmıştır.

Bugün eğitimciler eğitimin amacının bireyi yaşamaya hazırlamak, bireyin içinde bulunduğu çağ ile uyumlu ve dengeli yaşamasını sağlamaya çalışmak olduğu görüşünde birleşmektedirler. Hangi özelliklerle donanık insan yetiştirilmeli? Nasıl yetiştirilmeli? Ne tür ortamlarda yetiştirilmeli? gibi sorular halen yanıt aranan sorular arasındadır. Bu sorulara yanıtların, içinde bulunulan çağın özellikleri ve gerekleri

dikkate alınmaksızın verilmek istenmesi ise düşünülmez. Sorulara yanıtlar aranırken cevaplanması gereken en temel soru “21.yüzyıl ne istiyor?” olmalı ve her şeyden önce bu soruya verilecek cevaplar ışığında, uygulanacak eğitimin tayinine gidilmeli; planlı etkinlikler bu doğrultuda gerçekleştirilmeye çalışılmalıdır. Çünkü, değişimin baş döndürücü bir hızla sürdüğü dünyada, bir gün önce geçerli ve gerekli olan davranış örüntülerinin bir sonraki gün de tümüyle geçerli ve gerekli olabileceğini söylemek, her yeni günün yeni ihtiyaçlar doğurmadığını iddia etmek yanılgıdır. Yanılgıya düşmeden, çağdaş dünyanın gereklerine uygun davranmak, çağdaş dünyada var olabilmenin ön koşuludur (Aras, 2000, s.13).

Okullar toplumsal kalkınmanın her alanında olduğu gibi bu alanında da ilerlemenin lokomotifini olacaktır. Sorunu çözmek için ise işlevsel ve canlı uygulamalara yer vermek daha kalıcı etkilerin oluşmasına sebep olacaktır. Fakat sorun ilköğretim okullarına “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” dersi koymakla çözülecek kadar da basit değildir. Esas olan demokrasinin ve insan haklarının faziletine inanmış öğretmen ve idarecileri harekete geçirebilmektir. İlköğretim okullarının 7. sınıflarında insan haklarının tarihçesini anlatmaktan çok daha önemli olan, eğitici kolların görev dağılımının, sınıf başkanlarının seçiminin, onur kurullarının oluşturulmasının demokratik temayüllere uygun yapılmasıdır. Kişilik oluşumunun en önemli evresi olan ilköğretim döneminde öğrencilerin zihninde bu tür pratik yaşantıların rolü, bazı teorik kavramlardan çok daha canlı ve kalıcı olacaktır. Derste cep telefonu ile konuşan ya da ağızındaki sigarayla sigaranın zararlarını anlatan bir öğretmenin inandırıcılığı ne kadar güçlü olabilirse, derslerde verilen ama okullarda uygulanmayan demokratik söylemlerin inandırıcılığı da o kadar güçlü olabilir (Sarı, 2003).

İnsan haklarına saygı, özgürlük, eşitlik ve sosyal adalet düşüncesi, çoğulculuk ve katılımcılık demokrasi kültürünün temel göstergeleridir. Demokrasi ve insan hakları kültürü; devlet yapısında, toplumsal sistemde ve insan ilişkilerinde çok boyutlu olarak gerçekleşir. Her alanda demokratik değer, tutum ve davranışların geliştirilmesi, insanın özgürlüğü ve mutluluğu, toplumsal örgütlenme ve nitelikli vatandaşların yetiştirilmesi demokrasi ve insan hakları kültürünün dinamiğini oluşturur (Cılga, 2001).

Bilgi olmadan gelişmenin olması mümkün değildir. Bilginin olması için ortamlarda kültürel normlar işin içinde girmekte ve bu da objektifliği ortadan kaldırmaktadır. Eğitim ve doğru bilgi ile farkındalık kazandırılabilir.

İnsan hakları bilgisi için, insan hakları eğitimi şarttır. Birleşmiş Milletler Anlaşması, örgütün kuruluş amaçları arasında “herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygının geliştirilip güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlama” amacını da belirtmiştir (Özdek, 2000, s.152).

Nutku’ya (1998, s.152) göre olanaklarını gerçekleştirmek insanın kendi elindedir. Bunu sağlayan eğitimidir. Bu konuda çok söz söylenmiştir. Ama iki yüzyıl önce Kant’ın söylediği, insanın kendisi hakkında aydınlanması bakımından eşsizdir:

“İnsan ancak eğitim sayesinde insan olur. İnsanda önceden mevcut olmayan bu niteliği eğitim gerçekleştirir; çünkü insanın doğal yeteneklerinin gelişmesi kendiliğinden olup bitmez; doğa insana hazır yetenekler vermemiştir. Doğa insanı, sahip olduğu yeteneklerin, olanakların çekirdekleriyle donatmış, onları geliştirmeyi de kendisine bırakmıştır. Doğa insanı dünyaya fırlatmış ve sanki ona şunu söylemiştir: eğer sen günün birinde bir başarıya, bir mutluluğa erişersen, bunu başka

bir kuvvete, bir varlığa değil, yalnız ve yalnız kendine borçlusun, en alt basamakta kalman da, en üst basamağa çıkman da senin kendi eserindir; başka bir kuvvetin, hatta doğüstü, insanüstü bir varlığın da sana yardımı dokunmamıştır”

Avrupa Birliği ile entegrasyon sürecinin büyük hız kazandığı günümüzde ülkemizde de demokrasi ve insan hakları eğitimi alanında büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1995-2004 yıllarını “İnsan Hakları Eğitimi On Yılı” olarak ilan etmiş ve ülkemizde devlet kurumları ve sivil toplum örgütleri inisiyatifinde birçok çalışma yapılmıştır (İnsan Hakları Eğitimi On yılı Ulusal Komitesi, 1999).

Özellikle ilköğretim okullarında yapılması muhtemel bir insan hakları eğitimi için öğrencilerin yaş dönemleri, gelişimsel özellikleri ve hazır bulunuşluk düzeyleri hesaba katılmalıdır.

Tüm okullarda olduğu gibi ilköğretim okullarında da Audigier’in (2000,s.8-11) belirttiği gibi, üç boyutlu yeterlilik dikkate alınmalıdır çünkü bunların her biri diğeri ile ilintilidir. Eğer okullar öğrencileri demokratik vatandaşlar olarak eğitecekse, eğitim yöntemlerinin insan hakları ile herhangi bir şekilde çatışmayacak şekilde olmasını sağlamak zorundadırlar. Okul; demokrasi ve insan hakları eğitimi için ideal olan diyalog, değişim, düzenleme, saygı ve katılımın var olduğu bir yer halinde dönüşmek durumundadır.

Wade’in de (1992) belirttiği gibi, etkili demokrasi ve insan hakları eğitimi, çocukların yeni tecrübelerle daha açık oldukları ve farklılıkları içselleştirdikleri ilköğretim seviyesinde başlar.

İNSAN HAKLARI EĞİTİMİNİN MİLLİ EĞİTİM MEVZUATI VE YÖNETMELİKLERDEKİ YERİ

Türk Milli Eğitim Mevzuatında da eğitim her Türk genci için gerçekleştirilmesi gereken bir temel hak olarak kabul edilmektedir. Mevzuat şu şekilde düzenlenmiştir:

Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları, Milli Eğitim Temel Kanunu'nun ikinci maddesinde şu şekilde yer almaktadır:

Türk Milli Eğitimi'nin genel amacı, Türk Milleti'nin bütün fertlerini,

1. Atatürk İnkılap ve İlkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milleti'nin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletine seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse önem veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek.

3. İlgililik, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini

mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak, öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır

İnsan hakları eğitimi, uluslar arası sözleşme ve belgelerin yanı sıra, Milli Eğitim mevzuatında öngörülen kurallar gereği olarak da devletin yerine getirmesi gereken bir görevdir. Milli Eğitim Temel Kanunu ile bazı yönetmeliklerde, doğrudan doğruya ya da dolaylı biçimde insan haklarına ilişkin kurallar yer almaktadır (Yılmaz, 2000, s.56).

Demokrasi eğitimi, insan hakları kavramının yerleştirilmesi açısından önemli bir noktadır. Öğrencilere hür düşünmeyi, sorgulamayı ve bireysel farklılıklara saygı duymayı öğretebilir. Bu açıdan ilköğretimde bir çok ders kitabının içeriğinde değinilmesi faydalı olabilir.

İlköğretim kurumları yönetmeliğinin de, öğrencilere haklarını kullanma bilinci kazandırma amacı taşıdığı görülmektedir. Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerinden “demokrasi eğitimi” ilkesinde insan hakları eğitiminden bahsedilmektedir. Bu ilkede, insan hakları “güçlü, istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olması gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi

değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan vermez” şeklinde belirtilmektedir.

İNSAN HAKLARI EĞİTİMİNDE ÖĞRETMEN TUTUMLARI

İnsan hakları kavramını öğrencilerle tanıştıracak olan eğitimciler olduğuna göre, öncelikle onların konuya nasıl yaklaştığı önem arz etmektedir. Eğitimciler konuyu içselleştirmiş ve rol model oluşturabilecek nitelikte kişiler olmalıdırlar. İşte bu noktada tutum kavramı da işin içinde girmektedir. Tutum kavramı ile ilgili bazı yazarların tanımlamaları şu şekildedir:

İnsan hakları eğitiminde okul ve sınıf havasının rolü çok önemlidir. Bursalıoğlu (1987, s.37), örgütte iklimi, kişiler ve grupların ilişkileri sonucu oluşan durum olarak ifade eder. Öğretmen ve yöneticilerin tutumu örgüt iklimini etkileyen en önemli faktörlerdir. Kişilerarası ilişkiler de örgüt iklimini etkiler. Okullar informal hava içinde işleyen örgütlerdir. Anlayışa ve saygıya dayanan iletişim kurulduğunda, bu durum örgütün iklimini de olumlu bir biçimde etkileyecektir.

Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1988, s.84).

Sosyalleşme sürecinin sonuçları kişinin tutumlarında ve bu tutumları yansıtan söz ve eylemlerde ortaya çıkar. Kişinin diğer insanlarla olan gündelik ilişkileri, grup içindeki etkileşimleri ve kültürel ürünlerle olan ilişkisi bunlarla ilgili kesin tutumlar oluşmasına yol açmaktadır. Bir kez oluştuktan sonra bu tutumlar, kişinin bu ve benzeri durumlara, kişi ya da gruplara karakteristik bir biçimde tepki vermesine yol açarlar. Sözel ya da sözel olmayan davranıştan çıkarılan bu karakteristik özellik, bu özelliği açığa çıkaran uyaran durumuyla ilişkili işlevsel hazır olma halidir (Şerif M. ve C. Şerif, 1996, s.489-491).

Öğretmenlik; öğrencilere ilişkin her şeyi, öğrencilerin insanlaşmasına katkıda bulunması ve bunu engellemesi açısından değerlendirme ve buna göre eylemde bulunma mesleği gibi görünüyor: ister felsefe, ister tıp, ister hukuk öğretmenliği olsun bu öğretmenlik. İnsanlaşmış kişilerin, başka kişilerin insanlaşmasına yardımcı olma mesleği gibi görünüyor öğretmenliğin kendisi (Kuçuradi, 2009, s.49-50).

Kişinin bir insan veya grupta ilişkisinde yaptığı durum değerlendirmesinin, değerlendiren kişideki karşılığı, onun bu durum karşısında yaşantıları ve/veya tutumu olarak karşımıza çıkar (Kuçuradi, 2006, s.100).

21.yüzyıl; küreselleşme, çok kültürlülük, demokrasi ve insan hakları açısından eğitimde yüksek talepler getirmektedir. Gerek öğretmenlerin gerek öğrencilerin değişen rollerindeki talepler, eğitimde belli gelişmeleri de beraberinde getirmektedir. Bu gelişmeler genellikle devlet okullarında olmakta ve demokratik toplumlardaki demokratik kültürün yerleştirilmesi sürecinde öğretmenler baş aktörler olarak rol oynamaktadırlar. Bu toplumların anahtar karakteristikleri olan demokrasi, insan

hakları ve sosyal adalet gibi kavramların yerleştirilmesinde öğretmenlerin rolü yadsınamaz. Bu anlamda bakıldığında okullar, demokrasi ve insan hakları eğitiminin tam kalbinde yer almaktadırlar (Niemi, 1999).

Mullins (1997), öğretmenlerin sahip oldukları niteliklerin demokrasi öğretiminde fark yarattığını belirtmiştir. Ayrıca, demokratik öğretmenin kişisel boyutunun oldukça kuvvetli bir şekilde o öğretmenin ahlaki felsefesi ve fikirleri ile de ilişkili olduğunu öne sürmüştür.

Oppenheim (1983, s.105) tutumun ne'liği ile ilgili birçok tanım ve açıklama bulunduğunu, bu açıklamaların, tutumun belirli bir durumda belirli bir objeye (uyarıcıyla) yüz yüze gelindiğinde harekete geçmek veya tepkide bulunmak eğilimi, bir isteklilik durumu olduğu konusunda anlaşmış göründüklerini belirtmektedir. Bu nedenle, insanların tutumları vardır, ama çoğu zaman etkin değildir; sadece tutumla ilgili obje ortaya çıktığında sözlü olarak ya da davranış şeklinde açığa vururlar.

Konuyla ilgili alan yazın paylaşımlarından sonra, bu bölümde; araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

Problem Cümlesi

İstanbul İli Anadolu Yakası'ndaki ilköğretim devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumları nasıl bir dağılım sergilemektedir?

Devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin, insan haklarına ilişkin tutumlarının yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, mesleki kıdem ve branşa göre değiştiği tahmin edilmektedir. Yukarıdakiler ışığında;

- Devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumları yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına göre değişir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumlarının çok boyutlu incelenmesidir.

Bu amacı gerçekleştirmek için şu sorulara yanıtlar aranmaktadır:

Alt Amaçlar

- İstanbul ili Anadolu Yakası'nda devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumları *nasıl* bir dağılım sergilemektedir?
- İstanbul ili Anadolu Yakası'nda devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumları *yaşa* göre nasıl bir dağılım sergilemektedir?
- İstanbul ili Anadolu Yakası'nda devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumları *cinsiyete* göre nasıl bir dağılım sergilemektedir?
- İstanbul ili Anadolu Yakası'nda devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumları *medeni durumlarına* göre nasıl bir dağılım sergilemektedir?

- İstanbul ili Anadolu Yakası'nda devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumları *eğitim durumlarına* göre nasıl bir dağılım sergilemektedir?
- İstanbul ili Anadolu Yakası'nda devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumları *mesleki kıdemlerine* göre nasıl bir dağılım sergilemektedir?
- İstanbul ili Anadolu Yakası'nda devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına ilişkin tutumları *branşlarına* göre nasıl bir dağılım sergilemektedir?

Araştırmanın Önemi:

Devlet İlköğretim okulları her Türk vatandaşına ücretsiz ve zorunlu eğitim hakkı vermektedir. Dolayısıyla 6-14 yaş grubu birçok çocuk bu okullarda değerler eğitimi ve etik davranış ilkeleri ile formal anlamda ilk kez karşı karşıya kalmaktadır. Bu noktada, eğitimcilerin eğitimi büyük önem taşımaktadır; çünkü bu bilgiye sahip olmayan bir eğitici, çocuklara da bu bilgiyi geçiremez, örnek olamaz. Bu çalışmanın amacı, devlet ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin insan haklarına yönelik tutumlarını araştırmaktır. Sahip oldukları görüşler, çocuklara verecekleri eğitimin kalitesini etkileyeceği için araştırmanın sonuçları, değişiklikler yapılması ve dikkate değer noktaların saptanabilmesi açısından, yani eğitimcilerin eğitimi belirleyeceği için önemli görülmektedir.

Sayıtı:

Bu araştırmada, öğretmenlerin ölçek sorularını yanıtlarken doğru, gerçek ve samimi görüşlerini bildirdikleri varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar:

Bu araştırma ,

1. 2011-2012 eğitim öğretim yılında,
2. İstanbul İli Anadolu Yakası devlet/ resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır.

Tanımlar:

İnsan hakları: İnsan hakları var olan gerçek şartların ötesini gösterir; insanların nasıl bir durumda bulduklarından çok, onların nasıl yaşayabilecekleri ile ilgilidir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi çoğu ülkede hayatın fiilen nasıl olduğu hakkında pek bir şey söylemez; daha ziyade, onurlu bir hayatın, bir insan için değerli bir hayatın şartlarını gösterir ve bu gerekleri, bütün sonuçlarıyla birlikte haklar biçiminde açıklar (Donnelly 1995, s.29).

İnsanların insan oldukları için, yani belirli özellikler ve olanaklar taşıyan bir türün üyeleri oldukları için, bazı hakları olduğu, yani belirli bir şekilde muamele görmeleri ve başkalarına böyle muamele göstermeleri gerektiği düşüncesidir (Kuçuradi, 2007, s.78).

İnsan hakları, insanın değerini koruyan haklardır (Uygun, 2011, s.46).

Tutum:

Tutum, bir tutum objesinin - benlik, diğer insanlar, şeyler, aksiyonlar, olaylar ve fikirler - değerlendirilmesini özetleyen herhangi bir bilişsel temsilcisi olarak tanımlanmıştır (McGuire, 1985; Zanna & Rempel, 1988).

Smith and Mackie'ye (1995) göre tutumların pozitif, nötr ya da negatif yönleri olabilir. Ayrıca, değerlendirmenin güçlü ya da zayıf olmasına bağlı olarak yoğunlukları da değişebilir.

Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1988, s.84).

Sosyalleşme sürecinin sonuçları kişinin tutumlarında ve bu tutumları yansıtan söz ve eylemlerinde ortaya çıkar. Kişinin diğer insanlarla olan gündelik ilişkileri, grup içindeki etkileşimleri ve kültürel ürünlerle olan ilişkisi bunlarla ilgili kesin tutumlar oluşturmaya yol açmaktadır. Bir kez oluştuktan sonra bu tutumlar, kişinin bu ya da benzeri durumlara, kişi ya da gruplara karakteristik bir biçimde tepki göstermesine yol açarlar. Sözel ya da sözel olmayan davranıştan çıkarılan bu karakteristik özellik, bu özelliği açığa çıkaran uyaran durumlarıyla ilişkili işlevsel hazır olma halidir (Şerif M. ve C. Şerif 1996, s.489-491).

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Modeli:

Bu araştırma betimsel tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, etkilemeden olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2002, s.77). Tarama modelinde, belli bir zaman kesiti içinde çok sayıda denek ve objeden elde edilen verilerin analizi ile araştırma problemlerine yanıt aranmaktadır (Arseven, 2001, s.104).

2.2. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada kullanılacak ölçme araçları şunlardır:

- Demografik Soru Formu (EK A)
- İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği (EK B)

Ölçme aracı ile ilgili gerekli izin ve onay İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alındıktan sonra, 2011–2012 eğitim-öğretim yılının ikinci yarıyıl döneminde devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlere ayrı ayrı uygulanmıştır.

Uygulamadan önce yanıt verenlere araştırmanın önemi, insan hakları alanına getireceği katkı ve yanıtlama samimiyetinin araştırma sonuçlarına yapacağı etkiyi ifade eden sözel bir yönerge verilmiştir.

Araştırmada veri toplama amacıyla, Daha önce Aras (2000) tarafından geliştirilen ve üç bölümden oluşan bir tutum ölçeği kullanılmıştır. Aras (2000) tutum ölçeğini geliştirme sürecinde, Likert Tipi Ölçek geliştirme Kılavuzu (Tezbaşaran, 1997) ile Ölçeklendirme Teknikleri'nden (Turgut ve Baykul, 1992) yararlanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak tutum ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan ölçek, öğretmenlerin insan haklarına yönelik tutumlarını ölçen 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin genel güvenilirliği 0,853 olarak çok yüksek bulunmuştur.

Tablo 2.2.1. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeğinin Güvenilirlik Analizleri

Boyutlar	ss.
İnsanlığın ortak mirasına yönelik tutum	0,713
İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	0,795
Etik değerlere yönelik tutum	0,788
İnsan haklarına yönelik tutum	0,853

“*İnsanlığın ortak mirasına yönelik tutum*” alt boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,713$;

“*İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum*” alt boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,795$;

“*Etik değerlere yönelik tutum*” alt boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,788$ olarak yüksek bulunmuştur.

2.3. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul İli Anadolu Yakası'nda bulunan devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan tüm öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırma örneklemini ise İstanbul ili Anadolu Yakası'ndaki toplam 300 ilköğretim öğretmeninden oluşmaktadır. Bu evren içinden 13 ilçeden, seçkisiz olarak 6 ilçe seçilmiştir. Maltepe ilçesinden 50, Üsküdar ilçesinden 50, Kadıköy ilçesinden 50, Ümraniye ilçesinden 50, Kartal ilçesinden 50 ve Pendik ilçesinden 50 öğretmen örneklem grubunu oluşturmuştur.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken

tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Hipotez testleri olarak Parametrik testlerden T-Testi, Anova One-WAY testi ve korelasyon analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular % 95 güven aralığında ve 0,05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan öğretmenlerden ölçek yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

3.1. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 3.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{viğ}
Kadın	116	38,7	38,7	38,7
Erkek	184	61,3	61,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 3.1.1'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 116'sı (% 38,7) kadın; 184'ü (% 61,3) erkektir.

Tablo 3.1.2. Öğretmenlerin Yaş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{viğ}
30 ve altı yaş arası	80	26,7	26,7	26,7
31-35 yaş arası	83	27,7	27,7	54,3
36-40 yaş arası	59	19,7	19,7	74,0
41-45 yaş arası	44	14,7	14,7	88,7
46 yaş ve üstü	34	11,3	11,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 3.1.2'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 80'i (% 26,7) 30 ve altı yaş arası; 83'ü (% 27,7) 31-35 yaş arası; 59'u (% 19,7) 36-40 yaş arası; 44'ü (% 14,7) 41-45 yaş arası; 34'ü (% 11,3) 46 yaş ve üstü yaş aralığındadır.

Tablo 3.1.3. Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{viğ}
Bekar	143	47,7	47,7	47,7
Evli	157	52,3	52,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 3.1.3'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 143'ü (% 47,7) bekar; 157'si (% 52,3) evlidir.

Tablo 3.1.4. Öğretmenlerin Eğitim Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{viğ}
Ön lisans ve eğitim enstitüsü	63	21,0	21,0	21,0
Lisans (üniversite)	202	67,3	67,3	88,3
Yüksek lisans ve üstü	35	11,7	11,7	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 3.1.4'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 63'ü (% 21,0) ön lisans ve eğitim enstitüsü mezunu; 202'si (% 67,3) lisans (üniversite) mezunu; 35'i (% 11,7) yüksek lisans ve üstü program mezunudur.

Tablo 3.1.5. Öğretmenlerin Kıdem Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{viğ}
1-5 yıl arası	55	18,3	18,3	18,3
6-10 yıl arası	75	25,0	25,0	43,3
11-15 yıl arası	70	23,3	23,3	66,7
16- 20 yıl arası	40	13,3	13,3	80,0
21-25 yıl arası	30	10,0	10,0	90,0
26 yıl ve üstü	30	10,0	10,0	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 3.1.5'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 55'i (% 18,3) 1-5 yıl arası; 75'i (% 25,0) 6-10 yıl arası; 70'i (% 23,3) 11-15 yıl arası; 40'ı (% 13,3) 16- 20 yıl arası; 30'u (% 10,0) 21-25 yıl arası; 30'u (% 10,0) 26 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 3.1.6. Öğretmenlerin Branş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{viğ}
Sınıf Öğretmeni	177	59,0	59,0	59,0
Diğer Branş Öğretmeni	123	41,0	41,0	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 3.1.6'da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 177'si (% 59,0) sınıf öğretmeni; 123'ü (% 41,0) diğer branş öğretmenidir.

3.2.Ölçeklere Ait Alt Boyutların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tablo 3.2.1. Ölçeklere Ait Alt Boyutların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	N	X	ss.
İnsanlığın ortak mirasına yönelik tutum	300	3,34	0,55
İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	300	4,31	0,56
Etik değerlere yönelik tutum	300	4,04	0,59
İnsan haklarına yönelik tutum	300	3,91	0,45

Tablo 3.2.1’de görüldüğü üzere örnekleme oluşturan bireylerin algılanan insanlığın ortak mirasına yönelik tutum değişkeninin aritmetik ortalaması 3,34; standart sapması 0,55; algılanan insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum değişkeninin aritmetik ortalaması 4,31; standart sapması 0,56; algılanan etik değerlere yönelik tutum değişkeninin aritmetik ortalaması 4,04; standart sapması 0,59; algılanan insan haklarına yönelik tutum değişkeninin aritmetik ortalaması 3,91; standart sapması 0,45 olarak hesaplanmıştır.

3.3. Ölçeğin Boyutlarını Oluşturan Soruların Ortalamaları

Tablo 3.3.1. “İnsanlığın ortak mirasına yönelik tutum” Alt Boyutunu Oluşturan Maddelere Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	N	x	ss.
Daha insanca yaşamak isteyen insanlar ortak miras ürünlerini korumalıdır.	300	4,68	0,48
Geçmişini anlayıp geleceğe yönelmenin yolu, kültür ve sanat miraslarının korunmasından geçmelidir.	300	1,26	0,44
İnsanları eğiterek ortak mirasın korunamayacağı bilinmelidir.	300	2,64	1,42
İnsan haklarına önem verilmesi için ortak mirasa da önem verilmesi gerektiği bilinmelidir.	300	1,52	0,58
Ortak mirasın korunmasının dünya barışına katkı getirmeyeceği tüm insanlar tarafından anlaşılmalıdır.	300	3,35	1,31
Kendi ülkesinin gelişmesini isteyen insanların yapmaları gereken şeylerden biri de, ortak mirasa önem vermemek olmalıdır.	300	3,83	1,38
Daha çağdaş bir dünyada yaşayabilmek için, insanlığın ortak mirasına değer verilmemelidir.	300	3,85	1,33
Her devlet, vatandaşına daha insanca bir yaşam sunmak için ortak mirası korumalıdır.	300	4,31	0,87
Ortak mirası koruyarak insanlığa hizmet edilemeyeceği herkes tarafından anlaşılmalıdır.	300	3,66	1,26
Ülkesine hizmet etmenin ölçütlerinden biri de, insanlığın ortak mirasını korumak olmalıdır.	300	4,32	0,92

Tablo 3.3.1’de görüldüğü üzere örnekleme oluşturan bireylerin “*Daha insanca yaşamak isteyen insanlar ortak miras ürünlerini korumalıdır*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,68; standart sapması 0,48; “*Geçmişini anlayıp geleceğe yönelmenin yolu, kültür ve sanat miraslarının korunmasından geçmelidir*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 1,26; standart sapması 0,44; “*İnsanları eğiterek ortak mirasın korunamayacağı bilinmelidir*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 2,64; standart sapması 1,42; “*İnsan haklarına önem*

verilmesi için ortak mirasa da önem verilmesi gerektiği bilinmelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 1,52; standart sapması 0,58; “Ortak mirasın korunmasının dünya barışına katkı getirmeyeceği tüm insanlar tarafından anlaşılmalıdır.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 3,35; standart sapması 1,31; “Kendi ülkesinin gelişmesini isteyen insanların yapmaları gereken şeylerden biri de, ortak mirasa önem vermemek olmalıdır.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 3,83; standart sapması 1,38; “Daha çağdaş bir dünyada yaşayabilmek için, insanlığın ortak mirasına değer verilmemelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 3,85; standart sapması 1,33; “Her devlet, vatandaşına daha insanca bir yaşam sunmak için ortak mirası korumalıdır.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,31; standart sapması 0,87; “Ortak mirası koruyarak insanlığa hizmet edilemeyeceği herkes tarafından anlaşılmalıdır.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 3,66; standart sapması 1,26; “Ülkesine hizmet etmenin ölçütlerinden biri de, insanlığın ortak mirasını korumak olmalıdır.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,32; standart sapması 0,92 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.3.2. “İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum” Alt Boyutunu Oluşturan Maddelere Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	N	x	ss.
Evensel bansın, insan haklarına saygı göstermek yoluyla sağlanamayacağı bilinmelidir.	300	3,89	1,41
İnsan haklarının, her insanın bu haklara saygı göstermesi yoluyla korunabileceği bilinmelidir.	300	4,45	0,79
İnsanların haklarını kullanmalarını sağlamak, devletin sorumluluklarından biri olarak görülmemelidir.	300	3,45	1,41
İnsana ve insan haklarına saygı gösteren her insan, insan haklarına nasıl uyulacağını başkalarına öğretmelidir.	300	4,46	0,80
Herkes, insan olmaktan dolayı insan haklarına saygı göstermelidir.	300	4,68	0,68
Bir devlet, insan hakları temeline dayanmış olsa da, her zaman insanların haklarını gözetmekle sorumlu olmamalıdır.	300	4,29	1,06
Farklılıklarına rağmen, tüm insanların özgür ve eşit doğdukları herkese anlatılmalıdır.	300	4,76	0,58
İnsan haklarının korunması için uluslararası kuruluşların çalışmalar yapmasının önemli olmadığı bilinmelidir.	300	4,46	0,91
İnsanların hak ve özgürlüklerinin geliştirilip güçlendirilmesinde devletlerarası işbirliğinin gerekli olmadığı bilinmelidir.	300	4,17	1,17
İnsanlar, insan haklarına evrensellik kazandırmanın insanlığa hizmet anlamına geleceğine inanmalıdır.	300	4,48	0,66
İnsanların hak ve özgürlüklerinin korunabilmesi için, devlet, bunları yazılı hale getirmemelidir.	300	4,25	1,02
Her insan, insan haklarına saygıyı, insan olmanın bir gereği olarak görmelidir.	300	4,36	1,11

Tablo 3.3.2’de görüldüğü üzere örnekleme oluşturan bireylerin “Evensel barışın, insan haklarına saygı göstermek yoluyla sağlanamayacağı bilinmelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 3,89; standart sapması 1,41; “İnsan haklarının, her insanın bu haklara saygı göstermesi yoluyla korunabileceği

bilinmelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,45; standart sapması 0,79; “İnsanların haklarını kullanmalarını sağlamak, devletin sorumluluklarından biri olarak görülmemelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 3,45; standart sapması 1,41; “İnsana ve insan haklarına saygı gösteren her insan, insan haklarına nasıl uyulacağını başkalarına öğretmelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,46; standart sapması 0,80; “Herkes, insan olmaktan dolayı insan haklarına saygı göstermelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,68; standart sapması 0,68; “Bir devlet, insan hakları temeline dayanmış olsa da, her zaman insanların haklarını gözetmekle sorumlu olmamalıdır.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,29; standart sapması 1,06; “Farklılıklarına rağmen, tüm insanların özgür ve eşit doğdukları herkese anlatılmalıdır.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,76; standart sapması 0,58; “İnsan haklarının korunması için uluslararası kuruluşların çalışmalar yapmasının önemli olmadığı bilinmelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,46; standart sapması 0,91; “İnsanların hak ve özgürlüklerinin geliştirilip güçlendirilmesinde devletlerarası işbirliğinin gerekli olmadığı bilinmelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,17; standart sapması 1,17; “İnsanlar, insan haklarına evrensellik kazandırmanın insanlığa hizmet anlamına geleceğine inanmalıdır.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,48; standart sapması 0,66; “İnsanların hak ve özgürlüklerinin korunabilmesi için, devlet, bunları yazılı hale getirmemelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,25; standart sapması 1,02; “Her insan, insan haklarına saygıyı, insan olmanın bir gereği olarak görmelidir.” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,36; standart sapması 1,11 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.3.3 “Etik değerlere yönelik tutum” Alt Boyutunu Oluşturan Maddelere Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	N	x	ss.
Ahlâklî insanlar, davranışlarının toplumda nasıl bir tepki göreceğini düşünmeden hareket etmelidirler.	300	3,39	1,45
İnsan olma bilincini ve sorumluluğunu taşıyan her ahlâklî insan kendi kendine hesap verebilmelidir.	300	4,57	0,79
Ahlâkî değerlerin insanlara kazandırılması için bir grup insan çalışmalıdır.	300	2,65	1,38
İnsanlık bilincini geliştirmek için çalışan tüm toplumlar, toplumdaki ahlâkî değerlerin gelişmesini sağlamalıdır.	300	4,25	0,82
İnsan olan herkes ahlâkî değerleri kendisinde barındırmalıdır.	300	4,20	1,07
Ortak bir insanide bilinci oluşturmak için ahlâkî değerlerin önemli olmadığı bilinmelidir.	300	4,36	0,87
İnsan haklarına saygı düşüncesinin geliştirilmesi için, insanlarda ahlâkî değerler bulunmamalıdır.	300	4,29	1,02
Ahlâkî değerlerin toplum yaran için gerekli olduğu bilinmelidir.	300	4,56	0,74

Tablo 3.3.3’de görüldüğü üzere örnekleme oluşturan bireylerin “*Ahlâklî insanlar, davranışlarının toplumda nasıl bir tepki göreceğini düşünmeden hareket etmelidirler.*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 3,39; standart sapması 1,45; “*İnsan olma bilincini ve sorumluluğunu taşıyan her ahlâklî insan kendi kendine hesap verebilmelidir.*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,57; standart sapması 0,79; “*Ahlâkî değerlerin insanlara kazandırılması için bir grup insan çalışmalıdır.*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 2,65; standart sapması 1,38; “*İnsanlık bilincini geliştirmek için çalışan tüm toplumlar, toplumdaki ahlâkî değerlerin gelişmesini sağlamalıdır.*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,25; standart sapması 0,82; “*İnsan olan herkes ahlâkî değerleri kendisinde barındırmalıdır.*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,20; standart sapması 1,07; “*Ortak bir insanide bilinci oluşturmak için ahlâkî değerlerin önemli olmadığı bilinmelidir.*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,36; standart sapması 0,87; “*İnsan haklarına saygı düşüncesinin geliştirilmesi için, insanlarda ahlâkî değerler bulunmamalıdır.*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,29; standart sapması 1,02; “*Ahlâkî değerlerin toplum yaran için gerekli olduğu bilinmelidir.*” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması 4,56; standart sapması 0,74 olarak hesaplanmıştır.

3.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Demografik Özelliklere Göre Farklılaşması

3.4.1. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması

Tablo 3.4.1.1. İnsanın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	x	ss	Shx	t Testi		
						t	Sd	P
İnsanın ortak mirasına yönelik tutum	Kadın	116	3,33	0,57	0,05	-0,43	298	0,671
	Erkek	184	3,35	0,54	0,04			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.1.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	X	Ss	Shx	t Testi		
						T	Sd	P
İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	Kadın	116	4,34	0,50	0,05	0,83	298	0,408
	Erkek	184	4,29	0,59	0,04			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.1.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	x	Ss	Shx	t Testi		
						t	Sd	P
Etik değerlere yönelik tutum	Kadın	116	4,06	0,53	0,05	0,48	298	0,633
	Erkek	184	4,02	0,62	0,05			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.1.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	X	ss	Shx	t Testi		
						t	Sd	P
İnsan haklarına yönelik tutum	Kadın	116	3,93	0,42	0,04	0,40	298	0,688
	Erkek	184	3,91	0,47	0,03			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

3.4.2 İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Farklaşması

Tablo 3.4.2.1. İnsanın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, x ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	X	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İnsanlığın ortak mirasına yönelik tutum	30 yaş ve altı	80	3,394	0,517	G. Arası	1,49	4	0,37	1,237	0,295
	31-35 yaş arası	83	3,406	0,566	G. İçi	88,64	295	0,30		
	36-40 yaş arası	59	3,241	0,566	Toplam	88,64	295			
	41-45 yaş arası	44	3,339	0,521						
	46 yaş ve üstü	34	3,244	0,579						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.2.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, x ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	x	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	30 yaş ve altı	80	4,348	0,575	G. Arası	0,58	4	0,14	0,465	0,761
	31-35 yaş arası	83	4,305	0,614	G. İçi	91,67	295	0,31		
	36-40 yaş arası	59	4,239	0,607	Toplam	91,67	295			
	41-45 yaş arası	44	4,290	0,386						
	46 yaş ve üstü	34	4,375	0,458						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.2.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, x ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	X	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Etik değerlere yönelik tutum	30 yaş ve altı	80	4,111	0,636	G. Arası	1,55	4	0,39	1,127	0,344
	31-35 yaş arası	83	3,941	0,624	G. İçi	101,48	295	0,34		
	36-40 yaş arası	59	4,055	0,608	Toplam	101,48	295			
	41-45 yaş arası	44	3,991	0,446						
	46 yaş ve üstü	34	4,121	0,481						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.2.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, x ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	x	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İnsan haklarına yönelik tutum	30 yaş ve altı	80	3,967	0,458	G. Arası	0,44	4	0,11	0,542	0,705
	31-35 yaş arası	83	3,908	0,502	G. İçi	60,46	295	0,20		
	36-40 yaş arası	59	3,857	0,488	Toplam	60,46	295			
	41-45 yaş arası	44	3,893	0,328						
	46 yaş ve üstü	34	3,930	0,381						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

3.4.3. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Farklaşması

Tablo 3.4.3.1. İnsanın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Puanlarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	x	Ss	Shx	t Testi		
						T	Sd	P
İnsanın ortak mirasına yönelik tutum	Bekar	143	3,32	0,52	0,04	-0,63	298	0,528
	Evli	157	3,36	0,58	0,05			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.3.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Puanlarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	x	Ss	Shx	t Testi		
						t	Sd	P
İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	Bekar	143	4,29	0,58	0,05	-	298	0,609
	Evli	157	4,32	0,53	0,04	0,51		

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.3.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Puanlarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	X	ss	Shx	t Testi		
						t	Sd	P
Etik değerlere yönelik tutum	Bekar	143	4,01	0,61	0,05	-0,61	298	0,540
	Evli	157	4,06	0,57	0,05			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.3.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Puanlarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	X	ss	Shx	t Testi		
						t	Sd	P
İnsan haklarına yönelik tutum	Bekar	143	3,89	0,47	0,04	-0,72	298	0,471
	Evli	157	3,93	0,44	0,03			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

3.4.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklaşması

Tablo 3.4.4.1. İnsanın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklaşma Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, x ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	x	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
İnsanın ortak mirasına yönelik tutum	Ön lisans ve eğitim enstitüsü	63	3,395	0,527	G. Arası	0,26	2	0,13	0,426	0,653

mirasına yönelik tutum	Lisans (üniversite) Yüksek lisans ve üstü	202 35	3,333 3,300	0,557 0,549	G. İçi Toplam	89,87 89,87	297 297	0,30
------------------------	---	-----------	----------------	----------------	------------------	----------------	------------	------

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.4.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f, x ve ss Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	<i>x</i>	<i>Ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	Ön lisans ve eğitim enstitüsü	63	4,319	0,551	G. Arası	0,24	2	0,12	0,391	0,677
	Lisans (üniversite)	202	4,320	0,562	G. İçi	92,01	297	0,31		
	Yüksek lisans ve üstü	35	4,231	0,533	Toplam	92,01	297			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.4.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f, x ve ss Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	<i>x</i>	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Etik değerlere yönelik tutum	Ön lisans ve eğitim enstitüsü	63	4,089	0,641	G. Arası	1,66	2	0,83	2,426	0,090
	Lisans (üniversite)	202	4,055	0,562	G. İçi	101,38	297	0,34		
	Yüksek lisans ve üstü	35	3,836	0,607	Toplam	101,38	297			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.4.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f, x ve ss Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	<i>x</i>	<i>Ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
İnsan haklarına yönelik tutum	Ön lisans ve eğitim enstitüsü	63	3,950	0,444	G. Arası	0,43	2	0,21	1,055	0,350
	Lisans (üniversite)	202	3,920	0,455	G. İçi	60,47	297	0,20		
	Yüksek lisans ve üstü	35	3,815	0,442	Toplam	60,47	297			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

3.4.5. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşması

Tablo 3.4.5.1. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	f, x ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	x	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
İnsanlığın ortak mirasına yönelik tutum	1-5 yıl arası	55	3,371	0,495	G. Arası	2,08	5	0,42	1,386	0,229
	6-10 yıl arası	75	3,349	0,569	G. İçi	88,05	294	0,30		
	11-15 yıl arası	70	3,236	0,609	Toplam	88,05	294			
	16- 20 yıl arası	40	3,448	0,503						
	21-25 yıl arası	30	3,247	0,581						
	26 yıl ve üstü	30	3,473	0,440						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.5.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	f, x ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	x	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	1-5 yıl arası	55	4,224	0,690	G. Arası	1,75	5	0,35	1,137	0,341
	6-10 yıl arası	75	4,362	0,418	G. İçi	90,50	294	0,31		
	11-15 yıl arası	70	4,221	0,662	Toplam	90,50	294			
	16- 20 yıl arası	40	4,408	0,545						
	21-25 yıl arası	30	4,392	0,411						
	26 yıl ve üstü	30	4,322	0,423						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.5.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	f, x ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	x	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Etik değerlere yönelik tutum	1-5 yıl arası	55	3,973	0,629	G. Arası	1,44	5	0,29	0,836	0,525
	6-10 yıl arası	75	4,085	0,485	G. İçi	101,59	294	0,35		
	11-15 yıl arası	70	3,979	0,632	Toplam	101,59	294			
	16- 20 yıl arası	40	4,056	0,574						
	21-25 yıl arası	30	4,192	0,552						
	26 yıl ve üstü	30	3,988	0,684						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.5.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	f, x ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	x	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İnsan haklarına yönelik tutum	1-5 yıl arası	55	3,873	0,508	G. Arası	1,06	5	0,21	1,043	0,392
	6-10 yıl arası	75	3,951	0,362	G. İçi	59,84	294	0,20		
	11-15 yıl arası	70	3,828	0,523	Toplam	59,84	294			
	16- 20 yıl arası	40	3,994	0,462						
	21-25 yıl arası	30	3,957	0,368						
	26 yıl ve üstü	30	3,950	0,419						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

3.4.6. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşması

Tablo 3.4.6.1. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Puanlarının Branş Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	x	ss	Shx	t Testi		
						T	Sd	P
İnsanlığın ortak mirasına yönelik tutum	Sınıf Öğretmeni	177	3,37	0,53	0,04	1,00	298	0,319
	Branş Öğretmeni	123	3,30	0,57	0,05			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.6.2. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Puanlarının Branş Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	x	ss	Shx	t Testi		
						t	Sd	p
insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	Sınıf Öğretmeni	177	4,28	0,57	0,04	-	298	0,364
	Branş Öğretmeni	123	4,34	0,53	0,05	0,91		

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.6.3. Etik Değerlere Yönelik Tutum Puanlarının Branş Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	x	ss	Shx	t Testi		
						t	Sd	p
Etik değerlere yönelik tutum	Sınıf Öğretmeni	177	4,04	0,62	0,05	-0,05	281	0,961
	Branş Öğretmeni	123	4,04	0,54	0,05			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.6.4. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Puanlarının Branş Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Puan	Gruplar	N	x	ss	Shx	t Testi		
						T	Sd	p
İnsan haklarına yönelik tutum	Sınıf Öğretmeni	177	3,91	0,46	0,03	-0,06	298	0,952
	Branş Öğretmeni	123	3,92	0,43	0,04			

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.7. İnsanlığın Ortak Mirasına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f, x ve ss Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	<i>x</i>	<i>Ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
insanlığın ortak mirasına yönelik tutum	Maltepe	50	3,480	0,493	G. Arası	2,44	5	0,49		
	Üsküdar	50	3,384	0,578	G. İçi	89,81	294	0,31		
	Kadıköy	50	3,176	0,559	Toplam	89,81	294		4,264	0,001
	Ümraniye	50	3,554	0,449						
	Kartal	50	3,268	0,589						
	Pendik	50	3,190	0,527						

Tablo 3.4.7'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin algılanan puanları ortalamalarının bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,264$; $p=0,001<0,05$). Bunun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla yapılan tamamlayıcı post-hoc analizi sonucunda Kadıköy'de görev yapan öğretmenlerin insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanları, Ümraniye'de görev yapan öğretmenlerin insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanlarından düşük bulunmuştur. Ümraniye'de görev yapan öğretmenlerin insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanları, Pendik'te görev yapan öğretmenlerin insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanlarından yüksek bulunmuştur.

Tablo 3.4.8. İnsana, İnsani Değerlere ve İnsan Hakları Düşüncesine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f, x ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	<i>N</i>	<i>x</i>	<i>Ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	Maltepe	50	4,372	0,663	G. Arası	2,63	5	0,53		
	Üsküdar	50	4,335	0,358	G. İçi	100,40	294	0,34		
	Kadıköy	50	4,172	0,744	Toplam	100,40	294		1,599	0,160
	Ümraniye	50	4,443	0,469						
	Kartal	50	4,310	0,352						
	Pendik	50	4,223	0,607						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.9. Etik Değerlere Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f, x ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	<i>N</i>	<i>x</i>	<i>Ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
etik değerlere yönelik tutum	Maltepe	50	4,175	0,682	G. Arası	3,23	5	0,65		
	Üsküdar	50	3,950	0,467	G. İçi	57,67	294	0,20		
	Kadıköy	50	3,930	0,630	Toplam	57,67	294		1,543	0,176
	Ümraniye	50	4,150	0,608						
	Kartal	50	4,015	0,489						
	Pendik	50	4,000	0,599						

Bu tabloda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 3.4.10. İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f, x ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	<i>N</i>	<i>x</i>	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
insan haklarına yönelik tutum	Maltepe	50	4,022	0,498	G. Arası	0,00		0,00		
	Üsküdar	50	3,915	0,347	G. İçi					
	Kadıköy	50	3,775	0,567	Toplam				3,297	0,007
	Ümraniye	50	4,069	0,353						
	Kartal	50	3,884	0,356						
	Pendik	50	3,819	0,485						

Tablo 3.4.10'da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin algılanan puanları ortalamalarının bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. ($F=3,297$; $p=0,007<0,05$). Bunun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla yapılan tamamlayıcı post-hoc analizi sonucunda Kadıköy'de görev yapan öğretmenlerin insan haklarına yönelik tutum puanları, Ümraniye'de görev yapan öğretmenlerin insan haklarına yönelik tutum puanlarından düşük bulunmuştur.

3.5 Ölçeği Oluşturan Boyutların Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

Tablo 3.5.1. Ölçeği Oluşturan Boyutların Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

		insanlığın ortak mirasına yönelik tutum	insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	etik değerlere yönelik tutum	insan haklarına yönelik tutum
İnsanlığın ortak mirasına yönelik tutum	R	1,000	0,501	0,146	0,703
	P	0,000	0,000	0,011	0,000
	N	300	300	300	300
İnsana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum	R	0,501	1,000	0,679	0,931
	P	0,000	0,000	0,000	0,000
	N	300	300	300	300
Etik değerlere yönelik tutum	R	0,146	0,679	1,000	0,740
	P	0,011	0,000	0,000	0,000
	N	300	300	300	300
İnsan haklarına yönelik tutum	R	0,703	0,931	0,740	1,000
	P	0,000	0,000	0,000	0,000
	N	300	300	300	300

Tablo 3.5.1'den anlaşılacağı üzere, insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum ile insanlığın ortak mirasına yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %50,1 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,501$; $p=0,000<0,05$). Buna göre insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum puanı arttıkça insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanı da artmaktadır.

Etik değerlere yönelik tutum ile insanlığın ortak mirasına yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında

%14,6 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,146$; $p=0,011<0,05$). Buna göre etik değerlere yönelik tutum puanı arttıkça insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanı da artmaktadır.

İnsan haklarına yönelik tutum ile insanlığın ortak mirasına yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %70,3 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0,703$; $p=0,000<0,05$). Buna göre insan haklarına yönelik tutum puanı arttıkça insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanı da artmaktadır.

Etik değerlere yönelik tutum ile insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 67,9 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,679$; $p=0,000<0,05$). Buna göre etik değerlere yönelik tutum puanı arttıkça insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum puanı da artmaktadır.

İnsan haklarına yönelik tutum ile insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 93,1 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,931$; $p=0,000<0,05$). Buna göre insan haklarına yönelik tutum puanı arttıkça insana, insani değerlere ve insan hakları düşüncesine yönelik tutum puanı da artmaktadır.

İnsan haklarına yönelik tutum ile etik değerlere yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında % 74,0 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,740$; $p=0,000<0,05$). Buna göre insan haklarına yönelik tutum puanı arttıkça etik değerlere yönelik tutum puanı da artmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda devlet ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin insan haklarına yönelik tutumları; cinsiyet, yaş, branş, eğitim durumu, medeni durum ve mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılaşma, değişim göstermemiştir. Bu bulgu, tutumlar üzerinde ölçekte ölçülen 3 boyutun (insanlığın ortak mirası, etik ve insan hakları, insan hakları) bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Öte yandan öğretmenlerin algılanan puanlarının ortalamalarının bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. ($F=4,264$; $p=0,001<0,05$). Bunun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla yapılan tamamlayıcı post-hoc analizi sonucunda Kadıköy’de görev yapan öğretmenlerin insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanları, Ümraniye’de görev yapan öğretmenlerin insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanlarından düşük bulunmuştur. Ümraniye’de görev yapan öğretmenlerin insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanları ise, Pendik’te görev yapan öğretmenlerin insanlığın ortak mirasına yönelik tutum puanlarından yüksek bulunmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre katılımcı öğretmenlerin insan haklarına yönelik olumlu tutumları olması sevindiricidir. Bu noktada okullarda uygulanan ya da uygulanabilecek olan insan hakları eğitiminin nasıl değiştirilip geliştirilebileceği konusunda nitel araştırmalar yapılması önerilebilir. Daha az katılımcının, açık uçlu sorularla ve mülakat yoluyla fikirlerini daha rahat ifade edebileceği çalışmalar tercih edilebilir. Ölçek ve anket uygulamaları zaman yönetimi açısından pratik olmakla birlikte, değerlendirmelerde doğruluk dereceleri tartışmaya açıktır. Öğretmenlerin iş yükü, ölçeği yanıtlamada acele etmeleri, soruları tam olarak okumalarına veya yanlış yanıtlamalarına yol açabilmekte, bu da elde edilen bulguları olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle çok zaman almasına ve yarı

yapılandırılmış olmalarına rağmen, insan haklarına yönelik tutum ölçen bu araştırma gibi araştırmalardansa, nitel araştırmalar daha iyi sonuçlar verebilmektedir.

Okullarda ölçek uygulaması yapılırken, öğretmenlerin konuyu öğrendiklerinde ilgili oldukları ve insan haklarına samimi bir ilgi duydukları araştırmacı tarafından bire bir gözlenmiştir. Yine uygulama öncesinde öğretmenlerle yapılan sohbetlerde, bu konuda hizmetiçi eğitim çalışmalarına katılmak istedikleri, fakat Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu konudaki herhangi bir çalışmasından haberdar olmadıkları görülmüştür. Devlet ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin çok da ideal olmayan çalışma koşulları ve ücretleri göz önüne alındığında, insan hakları gibi hassas bir konuyla ilgilenmeleri ve bu konuda eğitim almak istediklerini belirtmeleri umutlandırıcıdır. Bulgulardan elde edilen veriler de bu çerçevede değerlendirildiğinde, kadın ya da erkek, genç ya da yaşlı, hangi branştan olursa olsun, öğretmenlerin insan haklarına bakış açılarında benzerlik olduğu, anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir. Bu da insan hakları ile ilgili olarak eğitimcilerde genel bir görüşün var olduğunu göstermektedir. İşte bu bulgular ışığında, yeni çalışmalara yol açılabilir. Bloom (1995) da insan hakları eğitiminin başarıya ulaşmasının ön koşulunun yönetici ve öğretmenlerin bu eğitime yönelik olumlu tutumlara sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Öyleyse, insan haklarını içselleştirmesi beklenen eğitimcilerin, öncelikli olarak konuyla ilgili olumlu tutumlara sahip olması esas koşulu oluşturmaktadır.

Bütün bu bulgular ışığında aşağıda sıralanan önerilerde bulunulabilir.

Öneriler:

1. Özellikle ilköğretimin alt kademelerinden başlayarak ortaöğretime kadar uzanan, kapsamlı bir insan hakları eğitim programı geliştirilebilir ve okul ortamında uygulanabilir.
2. Öğretmenlere insan hakları başta olmak üzere, sosyal bilimlerle ilgili alanlarda lisans üstü eğitim alma olanakları sağlanabilir.
3. Yazılı ve sözlü basında insan haklarının önemi ve gerekliliği ile ilgili yayınlar arttırılabilir.

4. Ülke çapındaki üniversitelerde insan hakları lisans programları başlatılabilir ve var olan yüksek lisans programlarının sayısı arttırılabilir.
5. Bu alanda araştırma yapacak olan lisans üstü öğrencilerinin teşviki amacıyla üniversite bursları sağlanabilir.
6. İnsan hakları alanında nicel araştırma sayısının artması amacıyla ölçme araçlarının geliştirilmesi ve yabancı dildeki ölçeklerin uyarlanması için daha fazla çaba gösterilebilir.
7. İnsan hakları alanında nitel araştırmaların sayısının arttırılabilmesi amacıyla “Araştırma Yöntemleri Dersi”nin kapsamı genişletilerek, ders süresince her öğrencinin bireysel bir araştırma gerçekleştirerek yazıya dökmesi sağlanabilir; bu yolla öğrenme süreci de aynı zamanda dikkate alınabilir, değerlendirilebilir.
8. İnsan hakları yüksek lisans programlarından özellikle kamu görevlisi olan öğretmenlerin daha çok haberdar olmalarını sağlamak amacıyla devlet kanalları kullanılabilir ve kayıt zamanlarının devlet yazıyla okullara duyurulması sağlanabilir.
9. Her öğretmenin bir eğitim-öğretim yılında insan hakları ile ilgili en az bir hizmetiçi eğitime ya da benzeri hayat boyu öğrenme etkinliğine katılması sağlanabilir.
10. Yüksek lisans yaparak kendini geliştirmek isteyen öğretmenlerin yıldırıcı davranışlarla karşılaşmasını engellemek amacıyla yönetmelik düzenlemeleri yapılabilir, bu konuda herhangi bir hukuki boşluğun bırakılmaması, yöneticilerin inisiyatiflerinin belirleyici olmaması sağlanabilir.

11. Yüksek lisans araştırmacısı olan öğrencilerin uluslararası alanyazını anlayabilmesi açısından en az bir yabancı dil eğitiminin yüksek lisans boyunca zorunluluk haline getirilmesi öncelikli konular arasında yer alabilir.
12. Özellikle tez yazımı sırasında kullanımı zorunlu olan birinci el kaynakların, başka bir deyişle bilimsel kitapların üniversite kütüphanelerinde bulundurulması ve mevcut olmayanların hızla temin edilmesi konusu dikkate alınabilir.
13. Devlet ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin insan hakları yüksek lisans programına katılmalarını teşvik amacıyla maaş ve kıdem düzenlemelerinin özendirici nitelikte yenilenmesi göz önünde bulundurulabilir.

KAYNAKLAR

- Akıllıoğlu, T., Güriz, A. (Editör) (2001). *Adalet Kavramı ve İnsan Hakları*. “Adalet Kavramı”. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Aras, H.(2000). *Vatandaşlık ve İnsan Hakları Dersinde Öğrencilere İnsan Hakları İle İlgili Tutumların Kazandırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Arseven, A. (2001). *Alan Araştırma Yöntemi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Arslan, Ş. (2005). *İlköğretimde Vatandaşlık ve İnsan Hakları Dersinin Öğretiminin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Audigier, F. (2000). *Basic Concepts And Core Competencies For Education, For Democratic Citizenship: An Initial Consolidated Report*. Strasbourg: Council of Europe. Retrieved on March, 1, 2000 from <http://www.ibe.unesco.org/Regional/SEE/SEEpdf/audigier.pdf>
- Bloom., B. S. (1995). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, (D.A. Özçelik, Çev), Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Bursalıoğlu, Z. (1987). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. No: 154
- Cılga, İ.(2001). *Demokrasi ve İnsan Hakları Kültürü ve Çocuk Hakları*. Milli Eğitim Dergisi. Temmuz, Ağustos, Eylül 2001
- Cladue, P. (2006). *Yaygın İnsan Hakları Eğitimi*. Ankara: İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayınları.
- Çeçen, A. (2000). *İnsan Hakları*. İstanbul: Gündoğan Yayıncılık.
- Çotuksöken, B. (2002). *Felsefe : Özne – Söylem*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Çotuksöken, B. (2010). *İnsan Hakları ve Felsefe*. Birinci Basım, İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Donnelly, J. (1995). *Teoride ve Uygulamada Evrensel İnsan Hakları*, (Çev. Mustafa Erdoğan ve Levent Korkut), Ankara: Yetkin Yayınları
- Duman ve Diğerleri. (2001). *Vatandaşlık Bilgisi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Gülmez, M. ve Diğerleri. (2000). *Farklı Bakış Tarzıyla İnsan Hakları Uygulamaları*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü A.P.K. Yayınları.
- Hacıkadiroğlu, V. (2000). *İnsan Felsefesi*, 2. Baskı, İstanbul: Cem Yayınevi.
- İnsan Hakları Eğitimi on Yılı Ulusal Komitesi (1999). *İnsan Hakları Eğitimi Türkiye Programı: 1998-2007*. Ankara: İnsan Hakları Eğitimi On Yılı Ulusal Komitesi Yayınları, No:1.
- Kaboğlu, İ.(1999). *Özgürlükler Hukuku*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: İstanbul Matbaası.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kepenekçi, Y. (2000). *İnsan Hakları*, 1. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kıncal, R. (2004). *Vatandaşlık Bilgisi*, 1.Baskı , Ankara: Remzi Kitabevi.
- Kuçuradi, I. (2007). *İnsan Hakları Kavramları ve Sorunları*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kuçuradi, I. (2000). *Etik İlkeler ve Hukukun Temel İlkeleri Olarak İnsan Hakları*, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 4, Ankara, sayfa 5-10.
- Kuçuradi, I. (2006). *Etik*, 4. Baskı, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kuçuradi, I. (2009). *Uludağ Konuşmaları, 4. Baskı, "Özgürlük, Ahlak, Kültür Kavramları"*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- McGuire, W. J. (1985). *Attitudes and Attitude Change*. In G. Lindzey, & E. Aronson (Ed.), *Handbook of Social Psychology* (Vol. 2, pp. 233-346). New York: Random House.
- Mengüşoğlu, T. (1988). *İnsan Felsefesi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mullins, S.L. (1997, Kasım). *Images of Democratic Educators*. Paper presented at the Annual Meeting of the National Council for the Social Studies, Cincinnati, Ohio.
- Niemi, G. S. (1999). *Moving Horizons in Education*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Nutku, U. (1998). *İnsan Felsefesi Çalışmaları, 1. Basım*, İstanbul: Bulut Yayınları.
- Oppenheim, A.N. (1983). *Questionnaire Design & Attitude Measurement*. London: Biddles Ltd.

- Öner, N. (1995). *Felsefe Yolunda Düşünceler*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özdek, Y. (2000): *Uluslararası Politika ve İnsan Hakları, 1. Basım*, Ankara: Öteki Yayınevi.
- Piyade, Z.G. (2000). *A Study On The Problems Of Teachers In Teaching English In Public Primary Schools In Ankara*. Unpublished doctoral dissertation. Ankara: Middle East Technical University.
- Sarı, D. (2003). “İnsan Hakları Eğitimi”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, İstanbul, yıl (4), sayı (46), Aralık 2003.
- Şerif, M. ve Şerif, C.W. (1996). *Sosyal Psikolojiye Giriş II*. (Çev. Mustafa Atakay ve Aysun Yavuz), İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Smith, E.R. ve Mackie, D.M. (1995). *Social Psychology*. New York: Worth Publishers.
- Tezbaşaran, A.A. (1997). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Turgut, M.F. ve Baykul. Y. (1992). *Ölçekleme Teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları-1.
- Türk, H. S. (1998). *Türkiye’de ve Dünya’da İnsan Hakları*. Ankara: İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurulu Yayınları.
- Uluğ, F. (2000). *İnsan Hakkının Kullanım Sorunu, Türkiye’de İnsan Hakları*. (Yay.Haz. Oya Çitçi), Ankara: TODAİE Yayınları.
- UNESCO, P. MEYER- BISCH (Ed.). (1995). *Culture of Democracy: A Challenge for Schools*. Paris: UNESCO Publishing.
- Uygun, O. ve Diğerleri. (2000). *İnsan Hakları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uygun, O. (2011). *Kamu Hukuku İncelemeleri. İnsan Hakları, Demokrasi, Hukuk Devleti, Egemenlik*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Üste, B. (2007). *İnsan Hakları ve İlköğretimdeki Önemi*. Ege Akademik Bakış. 7(1) 2007: 295-310.
- Varış, F. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*, 5. Baskı. Ankara: Alkım Kitapçılık ve Yayıncılık.
- Wade, C.R. (1992). *Human Rights Education In The Elementary School: A Case Study Of Fourth Graders’ Responses To A Democratic Social Action*

Oriented Human Rights Curriculum. MA: Unpublished doctoral dissertation, University of Massachusettes.

- Yeşil, R. (2002). *Okul ve Ailede İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, A. (2000). *Modern Demokrasi Gelişimi ve Sorunları*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Zanna, M. P. ve Rempel, J. K. (1988). *Attitudes: A New Look At An Old Concept*. In D. Bar-Tal, & A. W.Kruglanski (Ed.), *The Social Psychology Of Knowledge* (pp. 315-334). Cambridge, England: Cambridge University Press.

EKLER

EK 1:
Demografik Soru Formu

**DEVLET İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPMAKTA OLAN
ÖĞRETMENLERİN İNSAN HAKLARINA İLİŞKİN TUTUMLARI İLE
İLGİLİ KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Aşağıda insan haklarına yönelik görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmış ifadelere yer verilmiştir. Doğru ya da yanlış cevap diye bir şey yoktur. Lütfen kendinize uygun gelen seçeneği işaretleyiniz.

Çalışmanın güvenilirliği size sunulan ifadeleri içtenlikle, dürüst olarak ve dikkatle doldurmanıza bağlıdır. Bu nedenle her bir maddeyi dikkatli bir biçimde okuyarak doldurunuz ve lütfen boş ifade bırakmayınız.

1. Cinsiyetiniz

a. Kadın

b. Erkek

2. Yaşınız

a. 25 ve altı

b. 26-30 yaş arası

c. 31-35 yaş arası

d. 36-40 yaş arası

e. 41- 45 yaş arası

f. 46-50 yaş arası

g. 50 yaş ve üstü

3. Medeni durumunuz

a. Bekâr

b. Evli

c. Diğer

4. Eğitim Durumunuz

a. Ön lisans veya Eğitim Enstitüsü

b. Lisans (Üniversite) mezunu

c. Yüksek Lisans mezunu

d. Doktora mezunu

e. Diğer Belirtiniz:

5. Branşınız

.....

6. Kıdeminiz

- a. 0-5 yıl arası
- b. 6-10 yıl arası
- c. 11-15 yıl arası
- d. 16-20 yıl arası
- e. 21-25 yıl arası
- f. 26-30 yıl arası
- g. 31 yıl ve üstü

EK 2
İnsan Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği

İNSAN HAKLARINA İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ

<p>Aşağıdaki her bir ifadeyi okuduktan sonra, o ifadeye ne ölçüde katıldığınızı ya da katılmadığınızı ifadenin hizasındaki kutucuğun içine işaretleyiniz</p>	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
--	---------------------	-------------	------------	--------------	-------------------------

I.

1) Daha insanca yaşamak isteyen insanlar ortak miras ürünlerini korumalıdır.					
2) Geçmişini anlayıp geleceğe yönelmenin yolu, kültür ve sanat miraslarının korunmasından geçmelidir.					
3) İnsanları eğiterek ortak mirasın korunamayacağı bilinmelidir.					
4) İnsan haklarına önem verilmesi için ortak mirasa da önem verilmesi gerektiği bilinmelidir.					
5) Ortak mirasın korunmasının dünya barışına katkı getirmeyeceği tüm insanlar tarafından anlaşılmalıdır.					
6) Kendi ülkesinin gelişmesini isteyen insanların yapmaları gereken şeylerden biri de, ortak mirasa önem vermemek olmalıdır.					
7) Daha çağdaş bir dünyada yaşayabilmek için, insanlığın ortak mirasına değer verilmemelidir.					
8) Her devlet, vatandaşına daha insanca bir yaşam sunmak için ortak mirası korumalıdır.					
9) Ortak mirası koruyarak insanlığa hizmet edilemeyeceği herkes tarafından anlaşılmalıdır.					
10) Ülkesine hizmet etmenin ölçütlerinden biri de, insanlığın ortak mirasını korumak olmalıdır.					

II.

11) Evrensel barışın, insan haklarına saygı göstermek yoluyla sağlanamayacağı bilinmelidir.					
12) İnsan haklarının, her insanın bu haklara saygı göstermesi yoluyla korunabileceği bilinmelidir.					

13) İnsanların haklarını kullanmalarını sağlamak, devletin sorumluluklarından biri olarak görülmemelidir.					
14) İnsana ve insan haklarına saygı gösteren her insan, insan haklarına nasıl uyulacağını başkalarına öğretmelidir.					
15) Herkes, insan olmaktan dolayı insan haklarına saygı göstermelidir.					
16) Bir devlet, insan hakları temeline dayanmış olsa da, her zaman insanların haklarını gözetmekle sorumlu olmamalıdır.					
17) Farklılıklarına rağmen, tüm insanların özgür ve eşit oldukları herkese anlatılmalıdır.					
18) İnsan haklarının korunması için uluslararası kuruluşların çalışmalar yapmasının önemli olmadığı bilinmelidir.					
19) İnsanların hak ve özgürlüklerinin geliştirilip güçlendirilmesinde devletlerarası işbirliğinin gerekli olmadığı bilinmelidir.					
20) İnsanlar, insan haklarına evrensellik kazandırmanın insanlığa hizmet anlamına geleceğine inanmalıdır.					
21) İnsanların hak ve özgürlüklerinin korunabilmesi için, devlet, bunları yazılı hale getirmemelidir.					
22) Her insan, insan haklarına saygıyı, insan olmanın bir gereği olarak görmelidir.					

III.

23) Ahlâklı insanlar, davranışlarının toplumda nasıl bir tepki göreceğini düşünmeden hareket etmelidirler.					
24) İnsan olma bilincini ve sorumluluğunu taşıyan her ahlâklı insan kendi kendine hesap verebilmelidir.					
25) Ahlâkî değerlerin insanlara kazandırılması için bir grup insan çalışmalıdır.					
26) İnsanlık bilincini geliştirmek için çalışan tüm toplumlar, toplumdaki ahlâkî değerlerin gelişmesini sağlamalıdır.					
27) İnsan olan herkes ahlâkî değerleri kendisinde barındırmalıdır.					
28) Ortak bir insanlık bilinci oluşturmak için ahlâkî değerlerin önemli olmadığı bilinmelidir.					
29) İnsan haklarına saygı düşüncesinin geliştirilmesi için, insanlarda ahlâkî değerler bulunmamalıdır.					
30) Ahlâkî değerlerin toplum yararı için gerekli olduğu bilinmelidir.					

EK 3:
İzin Yazısı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.34.24.01-020-115/684
Konu : Anket (Berna ÖZEN)

25/11/2011

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 03/11/2011 tarihli ve 904 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c) Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığının 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d) Millî Eğitim Komisyonunun 23/11/2011 tarihli tutanağı.

Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Anabilim Dalı İnsan Hakları Yüksek Lisans öğrencisi Berna ÖZEN'in "Devlet İlköğretim Okullarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin İnsan Haklarına İlişkin Tutumlarının Çok Boyutlu İncelenmesi" konulu tezine ilişkin araştırma ekinde yer alan Maltepe, Üsküdar, Kadıköy, Ümraniye, Kartal ve Pendik ilçelerindeki resmi okullarda görev yapan öğretmenlere yönelik anket yapmak isteği hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Yüksek Lisans öğrencisi Berna ÖZEN'in söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda ilgi (c) Bakanlık emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formunda) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

D. DİZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
25/11/2011

Kazım TEKİN
Vali a.
Vali Yardımcısı

NOT: Verilecek cevapta tarih, numara ve dosya numarasının yazılması rica olunur.
STRATEJİ GELİŞTİRME BÖLÜMÜ E-Posta: sgb34@meb.gov.tr
ADRES: İl Millî Eğitim Müdürlüğü D Blok Bab-ı Ali Cad. No:13 Çağaloğlu
Telefon: Snt.212 455 04 00 Dahili: 243, Faks: 212 520 01 64 Şb.Md.: 212 511 16 65

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.34.24.01-044- / 154216
Konu : Anket (Berna Özen)

02/11/2011

MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE

İlgi : a) 03/11/2011 tarihli ve 904 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 29/11/2011 tarih ve 151684 sayılı Onayı.

Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Anabilim Dalı İnsan Hakları Yüksek Lisans öğrencisi Berna ÖZEN'in "Devlet İlköğretim Okullarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin İnsan Haklarına İlişkin Tutumlarının Çok Boyutlu İncelenmesi" konulu tezine ilişkin araştırma ekinde yer alan Maltepe, Üsküdar, Kadıköy, Ümraniye, Kartal ve Pendik ilçelerindeki resmi okullarda görev yapan öğretmenlere yönelik anket yapma isteği ilgi (b) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Memi TAŞDEMİR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER:
Ek-1 Valilik Onayı.
Ek-2 Anket Soruları.

NOT: Verilecek cevapta tarih, numara ve dosya numarasının yazılması rica olunur.
STRATEJİ GELİŞTİRME BÖLÜMÜ E-Posta: sgb34@meb.gov.tr
ADRES: İl Millî Eğitim Müdürlüğü D Blok Bah-ı Ali Cad. No:13 Cağaloğlu
Telefon: Snt.212 455 04 00 Dahili: 243, Faks: 212 520 05 64 Şb.Md.: 212 511 16 65

ÖZGEÇMİŞ

BERNA ÖZEN

Atatürk Cd. Osman Nuri Sk. Hüseyin Özden Apt.

9/13 Sahrayıcedid / İSTANBUL

Tel: (536) 311 27 28

E-posta: ozenbern@hotmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

- 1992 - 1999 **Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul**
Eğitim Fakültesi
Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Akademik Başarı: 3,04/4,00 Onur derecesi ile mezuniyet
- 2007- 2009 **Yeditepe Üniversitesi, İstanbul**
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans
Akademik Başarı: 3,80/4,00 Yüksek Onur Derecesi ile mezuniyet
- 2010- devam ediyor **Maltepe Üniversitesi, İstanbul**
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İnsan Hakları Yüksek Lisans

İŞ DENEYİMİ

- 2000– 2002 **Eyüboğlu Eğitim Kurumları, İstanbul**
Psikolojik Danışman
- 2002- 2003 **Bilfen Koleji, İstanbul**
Psikolojik Danışman
- 2003 - 2005 **Piri Reis İlköğretim Okulu, İstanbul**
Psikolojik Danışman
- 2005- devam ediyor **Mustafa Mihriban Boysan İlköğretim Okulu, İstanbul**
Psikolojik Danışman

BİLGİSAYAR BİLGİSİ

MİCROSOFT Office Programları

YABANCI DİL

İleri düzeyde İngilizce

Orta Düzeyde Fransızca

AKADEMİK MAKALELER

Özen, B. ve Otrar, M. (2009). *Rehber Öğretmenlerin Okul Ortamında Algıladıkları Yıldırma Davranışları. İş Ahlakı Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 3, Mayıs 2009.

KURS VE SEMİNERLER

- İlköğretim çağında dikkat dağınıklığı, öğrenme güçlüğü ve hiperaktivite
- Çocuklarda cinsel gelişim
- Etkili iletişim teknikleri
- Psikolojik danışmada etik ve hukuki haklar
- Çocuk ihmal ve istismarı